

Міністерство освіти і науки України
Національний університет "Острозька академія"
Навчально-науковий центр заочно-дистанційного навчання
Кафедра англійської філології

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра
на тему:
**Стильова специфіка творів американської
письменниці Дебори Гаркнесс**

Виконав: студент(ка) 6 курсу, групи ЗМА-62
спеціальності: 035 Філологія

спеціалізації: германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська

Освітньо-професійної програми «Германські мови та
літератури (переклад включно), перша – англійська»

Миронюк Наталія Миколаївна

Керівник старший викладач, кандидат педагогічних наук

П'янківська Інна В'ячеславівна

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

Роботу допущено до захисту
на засіданні кафедри англійської філології
(протокол №__ від «__» _____ 2020 р.)
Завідувач кафедри _____ / А.О.Худолій

Острог – 2020 рік

ЗМІСТ

ЗМІСТ.....	2
ВСТУП.....	4
ЕТИМОЛОГІЯ ТА ПРИКЛАДИ ВВЕДЕННЯ В ЛІТЕРАТУРНІ ТВОРИ МІФОЛОГІЧНИХ ОБРАЗІВ ВІДЬМИ, ВАМПІРА ТА ДЕМОНА	8
1.1. Етимологія слова «відьма» та трансформація його значення відповідно до соціокультурних факторів і їх приклади	8
1.2. Етимологічне значення слова «вампір» та його трансформація відповідно до соціокультурних факторів. Приклади введення образу вампіра у мистецькі твори	14
1.3. Етимологія слова «демон» та трансформація його значення відповідно до соціокультурних факторів.....	19
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	24
РОЗДІЛ 2.....	25
ОБРАЗИ ВІДЬМИ, ВАМПІРА І ДЕМОНА У ТРИЛОГІЇ ДЕБОРИ ГАРКНЕСС «ВСІ ДУШІ», ПРИКЛАДИ ЇХ ІСНУВАННЯ РАЗОМ ІЗ ЛЮДЬМИ.....	25
2.1 Образ відьми у трилогії Дебори Гаркнесс «Всі душі» та приклади укладу відьомського життя	25
2.2 Образ вампіра у творах Дебори Гаркнесс. Звички та особливості вампірів ..	34
2.3 Образ демона в роботах Дебори Гаркнесс, згадки про їхнє життя серед людей, відьом і вампірів	40
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	45
РОЗДІЛ 3.....	47
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТРИЛОГІЇ «ВСІ ДУШІ»ДЕБОРИ ГАРКНЕСС ТА СЕРІАЛУ «ВІДКРИТТЯ ВІДЬОМ», МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ В СЮЖЕТІ	47
3.1. Сюжетні відмінності у першій частині трилогії Дебори Гаркнесс «Всі душі» та серіалі «Відкриття відьом»	47

3.2. Аналіз сприйняття трилогії «Всі душі» та серіалу за мотивами книг Дебори Гаркнесс «Відкриття відьом»	54
3.3. Написання трилогії як метод мотивації для вивчення історичних, лінгвістичних та генетичних аспектів	59
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	63
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68

ВСТУП

Культура ХХІ сторіччя вражає синтезом культур різних народів та аспектів їх вірувань. Завдяки цьому стає все важче досліджувати етимологічні та культурні першоджерела, щоб проаналізувати їх трансформаційні процеси та причини таких адаптацій відповідно до соціально-культурних аспектів. Так наприклад дослідження таких міфологічних образів як відьом, вампірів та демонів цікавило та продовжує цікавити у контексті міфологічного мислення людей та образів у мистецьких творах відповідно до епох.

Актуальність дослідження полягає у визначенні першообразів міфологічних образів вампіра, відьми та демонів, також їх сучасного бачення на прикладі історично-фантастичного твору Дебори Гаркнесс «Всі душі» та його екранізації. Згадки про перекази про цих міфологічних образів можна знайти як у зарубіжній так і у вітчизняній літературі, наприклад у таких роботах як «Останки передхристиянського релігійного світогляду наших предків» Гнатюка В.М. [47], «Міфологія» Дарморіз О.В. [41], «Ведуны, ведьмы, упыри и оборотни» Афанасьева А.Н. [30], та інші акцентують увагу на народних переказах, енциклопедії та посібники допомагають відстежувати вплив християнської релігії на ці першообрази. І уже починаючи від Романтизму можна прослідковувати активний трансформаційних процес цих міфологічних образів до постмодернізму. Інтеграційні культурні та суспільні процеси стають перешкодами під час чіткого визначенню архетипу того чи іншого образу з мистецьких творів.

В різних видах мистецьких творів та продуктів культури все частіше згадуються міфологічні образи які кожного разу адаптуються до часу, жанру та потреб суспільства. Так натрапивши на трилогію яка поєднала та продемонструвала ще одне бачення відьом, вампірів та демонів, цікаво стало дослідити та зрозуміти якими ж були ці образи спершу та які вони є відповідно до авторського задуму. Коли в творі поєднано не лише декілька міфічних істот, але й сучасні науки, цікаво також розглянути вплив на цільову аудиторію, щоб визначити аспекти які приводять до таких результатів.

У даній роботі ми зосередили увагу на пошуку першообразів міфологічних істот, які є головними героями у трилогії «Всі душі» американської авторки Дебори Гаркнесс. А також дослідимо якими описує ці образи Дебора Гаркнесс у своїх творах, що в них особливого і звісно як ці особливості сприймає читач та глядач екранізації за мотивами цієї трилогії у XXI сторіччі.

Оскільки трилогія не так давно була опублікована, то проблема аналізу «Всіх душ» досліджується на народних переказах про першообрази, інтерв'ю автора, самих книгах та знайдених відгуках від читачів. Тому, **метою дослідження** є знаходження теорій про першообрази відьом, вампірів та демонів, аналіз цих міфологічних істот та образів їх героїв у трилогії Дебори Гаркнесс «Всі душі», а також порівняння адаптованого сюжету екранізації «Відкриття відьом» із сюжетом трилогії. Визначення сприйняття сюжету трилогії «Всі душі» та серіалу «Відкриття відьом» читачами та глядачами.

Завдання дослідження:

1. з'ясувати першообрази вампіра, відьми та демона, найпоширеніші теорії;
2. відслідкувати трансформаційні процеси цих першообразів у порівнянні із сучасними образами;
3. проаналізувати образ відьми, вампіра, та демона у трилогії «Всі душі» Дебори Гаркнесс;
4. проаналізувати головних героїв та їх головні особливості;
5. дослідити сюжетні відмінності у трилогії та екранізації «Відкриття відьом»;
6. визначити сприйняття цільової аудиторії трилогії «Всі душі» та серіалу «Відкриття відьом»
7. визначити мотиваційні аспекти у сюжеті трилогії «Всі душі» Дебори Гаркнесс;

Об'єктом дослідження є стильова специфіка міфологічних образів у трилогії «Всі душі» Дебори Гаркнесс

Предметом дослідження є образи відьом, вампірів та демонів у творах Дебори Гаркнесс, особливості головних героїв у трилогії та серіалі.

Методи дослідження. Під час дослідження застосовувалися такі методи як біографічний (при визначенні впливу життя автора на твір головну героїню Діану Бішоп), компаративний (при порівнянні сюжетних ліній та образів у трилогії та серіалі), соціологічний (для визначення аспекту міфологічної свідомості, мотиваційних функцій сюжету роману), міфопоетичний (під час пошуків переказів про першообрази відьом, вампірів, демонів, етимології), тощо.

Наукова новизна дослідження полягає у спробі дослідження стильової особливості американської авторки Дебори Гаркнесс. Дослідження проводилося на базі трьох книг із трилогії «Всі душі» це «Сповідь відьом»[35; 12], «Сповідь відьом. Тінь ночі» [36] та «Книга життя» [13]. Також ми намагалися визначити до якої міфологічної культури найбільш подібні міфологічні герої із трилогії та серіалу «Відкриття відьом» [5] який знятий за мотивами трилогії.

Практичне значення полягає у можливості подальшого використання матеріалів при детальнішому дослідженні обраної для цієї роботи трилогії, а особливо для аналізів чи порівнянь сучасних міфологічних образів відьом, вампірів та демонів, а також загалом для вивчення англомовної літератури.

Структура роботи складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Перший розділ називається «Етимологія та приклади введення в літературні твори міфологічних образів відьми, вампіра та демона», він складається з трьох підрозділів, що розкривають згадки про першообрази. Другий розділ має назву «Образи відьми, вампіра і демона у трилогії Дебори Гаркнесс «Всі душі», приклади їх існування разом із людьми», складається розділ із трьох підрозділів де досліджуються образи відьми, вампіра та демона відповідно до

описаних автором особливостей у сюжеті роману. Третій розділ «Порівняльний аналіз трилогії «Всі душі» Дебори Гаркнесс та серіалу «Відкриття відьом», мотиваційні аспекти в сюжеті» містить результати аналізу відмінностей сюжетних епізодів та мотиваційних мотивів у сюжеті трилогії.

РОЗДІЛ 1

ЕТИМОЛОГІЯ ТА ПРИКЛАДИ ВВЕДЕННЯ В ЛІТЕРАТУРНІ ТВОРИ МІФОЛОГІЧНИХ ОБРАЗІВ ВІДЬМИ, ВАМПІРА ТА ДЕМОНА

1.1. Етимологія слова «відьма» та трансформація його значення відповідно до соціокультурних факторів і їх приклади

У міфологічній свідомості людей ХХІ сторіччя образ відьми є досить неоднозначним, особливо в наш час коли можна спостерігати високий рівень інтеграції культур та культурних діалогів, так наприклад у сучасному мистецтві ви можете знайти приклади позитивних та негативних образів відьом. Позитивні образи автори та сценаристи наділяють в більшій мірі «добрими рисами характеру», тоді як негативні образи відьом демонструють усі вади та страхи людей. Якщо задатися питанням образу відьми, тобто його походженням, історією трансформаційних процесів які пройшов цей образ та постмодерністським баченням цього образу, то можна відслідкувати вплив соціокультурних факторів на тлумачення цього образу в різні часи.

Так наприклад якщо визначити походження слова «відьма» (англійською witch) від староанглійського wīsse, то за версією Online Etymology Dictionary (2001-2020 Douglas Harper) це спершу означало «жінку магівку, чарівницю», а пізніше «жінку, що має зв'язок з дияволом чи /та злими духами, яка за рахунок цього зв'язку може здійснювати надприродні дії». Також зазначається, що слово «witch» може походити і від староанглійського слова «wīssa» яке вживалося для означення приналежності до «чаклунів, відьмаків, тобто до людини яка займається магією або чаклунством» і походить це від дієслова «wīssian», що означало «практикувати чаклунство». В етимологічному словнику староанглійські слова порівнюються зі старонімецькими «wīkken, wicken "використання чаклунства» wīkker, wicker "soothsayer" – що означає «віщун» [21].

Різні народи і різні релігії мають свій власний первообраз відьми, найбільш відомими є грецькі богині Артеміда (Діана) й Геката, в слов'янських переказах це

Жива (Сива), Мокоша і Фрейя. Якщо говорити про грецьких богинь, то варто згадати чийми покровительками вони були, «Артеміда - богиня полювання, озброєна як і брат луком, її супроводжує зграя собак; наділена рішучим характером, вона суворо стежить за виконанням встановлених звичаїв, що впорядковують тваринний та рослинний світ.» [41]. Якщо говорити про Гекату, то найпізніші перекази приписують їй покровительство над чародійниками, відьмами, вона могла як захистити від злого духа і кошмарів, так і наділити ними. Жива – ж була богинею життя, по переказах відьми отримували свої сакральні знання від Матері-Землі, Мокоша відповідала за долю і родючість, а також охорону багатства у слов'ян, тоді як Фрея у германських переказах відповідає за родючість, красу і любов. Саме з такими покровительками та можливостями сприймався першообраз відьом [39; 40; 52].

Якщо наприклад звернутися до Celtic Connection то можна сказати, що у вони пропонують саме те значення, що відповідає першообразу відьми, без накладених церковних та соціалістичних трансформацій. Вони розповідають про культ та традицію «вікки», тобто слово «вікка» вживається замість слова «відьма», і головною причиною цього є обернуте від початкового значення слова «відьма» [25]. Адже у часи Середньовіччя, церква називає відьом – нечистою силою та служницями диявола, звідси і супротив суспільства проти відьом та чаклунства, а історія інквізиції налічує навіть не сотні жертв, а набагато більше [54]. Якщо взяти історію Американської культури то певно кожен знає про суди над відьмами, особливо у таких містах як Лонг-Айленд (Коннектикут) і Салем (Массачусетс), не кожне місто може похвалитися «чистою історією» без згадок інквізиції на їх землях [14].

Для того щоб не провокувати асоціації з інквізицією, нечистими силами, дияволом та пеклом поширюється культ вікки, в це поняття ще з давніх-давен було закладено лише позитивне поняття магії та чаклунства. Цей культ розкриває образ вікки, яка є частиною світу, частиною природи та енергії, але аж ніяк не людиною, яка володіє чимось, а особливо надприродними силами. Вони відроджують віру в

Бога мисливства та Богиню родючості і перш за все вікка буде піклуватися про збереження гармонії та балансу [25].

Образ відьми є дуже поширеним і у демонології східних та західних слов'ян, за однією із етимологічних теорій слово «відьма» у слов'янській культурі означає «знати, відати щось», прийнято було вірити, що відьма це жінка з надприродними знаннями, відьма могла допомогти чи навіть врятувати когось знаючи трави, природу, вмючи читати та розпізнавати знаки богів [55]. Досліджуючи це питання можна знайти дві найбільш популярні теорії про те, які ж існують відьми. Одна з них, говорить про існування «білих», «сірих» та «чорних відьом». Білі відьми – відомі своїми добрими справами, такими як допомогою людям, які володіли цілительством і займалися знахарством, знали на травах і допомагали при пологах. Чорні відьми обирали зло, та діяли відповідно свого вибору, тоді як сірі могли вчиняти як добро так і зло. Найчастіше згадували про відьом у розмовах про ворожіння майбутнього, наведення «порчі», приворотів. Інша теорія розповідає про існування навчених та родимих відьом. [52]

Навчені відьми – злі, погані, заздрисливі та безчесні, саме на них перекладали відповідальність за лихо в господарстві чи будинку. Найчастіше таких відьом звинувачували уже за те, що вони подалися у чаклунство з власної волі, а отже народ був переконаний, що такі відьми, на відмінну від вроджених ніколи не виправляли те лихо яке самі ж вчинили. Вроджені ж відьми вбачалися для людей менш небезпечними, і не такими злими, адже вони уже вродилися з цими силами та знаннями, а тому коли ставалася якась біда з їх вини, то вони могли навіть виправити. Та навіть усі історії та перекази, на тему, як виявити відьму підтверджували церковні звинувачення, про те що відьми зв'язані з нечистими силами, бо мають відмінності в зовнішності та поведінці від звичайних людей, за такі відмінності часто вважали наявність хвостика, який під час сну лише проявлявся або ж в часи збудження, також це могла бути печатка диявола, за яку могли сприйняти родиму пляму, бородавку і навіть кульгання а ще родимі відьми ніколи не дивилися в очі співбесіднику.[54]

Відповідно до народних переконань, що відьом можна поділити на «вроджених» та «вчених», то як правило, вчені відьми були страшніші та небезпечніші, бо переймали нечисту силу та знання свідомо й з власної волі, а от якщо вроджена відьма, то це необов'язково так, бо казали, що не винна вона, що вже родилася відьмою. Багато хто досліджував та записував вірування, щодо відьом та навіть порівнювали відмінності та подібності відьом відповідно до країни, про це можна дізнатися з робіт Афанасьєва А.Н. «Ведуны, ведьмы, упыри и оборотни» [30], Гнатюка В.М. «Останки передхристиянського релігійного світогляду наших предків» [47], Іванова П. В. «Народные рассказы о ведьмах и упирях» [48], Потушняка Ф. «Відьма та її ознаки» [53], Милорадовича В. П. «Українська відьма: Нариси з української демонології» [51], О. Тиховська «Уявлення про відьму у світогляді українців» [57].

У кожному поселенні була своя відьма, до неї як правило зверталися якщо мали клопіт з свійською худобою, чи мали в дома хворого, і навіть при непогоді, могли зайти і запитати поради, чи просити допомогли призвати дощ чи відізнати. Пізніше під впливом соціальних та релігійних рамок суспільства, що зазвичай датують від початку впровадження християнства та особливо в Середньовіччі підкреслюють зміни в трактуванні таких понять як відьомства та чаклунства. Церква повністю намагалася перекреслити та стерти всі згадки доброго чародійства чи будь які народні перекази про допомогу від відьом, відьмаків чи знахарок. Будь який прояв надприродніх сил зараховувався як смертельний гріх та обвинувачувався демонічним походженням.

Церква користуючись страхом та незнанням суспільства поширювала інквізицію та впроваджувала нові закони щоденного життя, відтак будь яка підозра на чаклунство каралися, якщо згадати історію, то перехід до науково-технічного процесу не відбувся легко, саме з рахунок того, що наука прирівнювалася до чародійства. А відтак, магія та наука опинилася під заборорою церкви, саме тоді слова «відьма», «відьмак», «магія» та «чаклунство» набули негативних значень, та пояснювалися змовами з дияволом чи нечистою силою.

Якщо розглянути уявлення про відьмаків, то теорії теж поділяються на негативні та позитивні образи. Якщо говорити про негативні трактування, то такі відьмаки завжди були за одне з відьмами: вчиняли шкоду для хазяйства (відбирали молоко в корів, псували врожай, підкидали недуги для жителів), накликали негоду, збиралися на шабаш. Одні переказували, що вони були за одне, а інші народи вказували, що відьмаки керують відьмами, як ті чинять неподобства і навіть навчають не вроджених відьом. Проте позитивні перекази про відьмаків, стверджували, що вони часто допомагали виправити всі ті лиха, які були завдані відьмами, допомагали виліковувати хворих та й могли виправити погоду, щоб врожай не пропав. Отож, один магічний персонаж, яким міг бути злим відьмаком, або ж бути добрим.[55]

Натомість постмодернізм з допомогою фентезі та хоррорів тим часом продовжують трансформувати образи «відьми», «магії» та «чародійства» і на сьогоднішній день, оскільки це стало продуктом який пропонують в першу чергу для підлітків та молоді. Можна припустити, що вперше образ відьми зустрічається у казках. Наприклад, казка братів Грімм «Гензель і Гретель» [32] знайомить із злою, страшною відьмою, як і казки «Русалочка» Г.Андерсона [28], «Карлик Ніс» В.Гауфер [37], багато інших казок як народних так і авторських, але в казках зустрічаються і хороші чарівниці, які демонструють використання магії і в добрих цілях, зазвичай у казках це приписують феям, ельфам, тощо.

Якщо говорити про фантастику та фентезі, то Дж. Роулінг створила цілий світ магії з відьмами та відьмаками, де існувало і добро і зло [46]. Можна відмітити і образи відьом у серіалах та фільмах, наприклад американський серіал «Bewitched» який продемонстрував позитивний образ відьми змінив історію містечка Салема, оскільки саме після зйомок серіалу жителі почали жити не боячись історії минулого [14]. Якщо ж брати до уваги хоррори, в книгах, фільмах чи відеоіграх, то безперечно там ви зможете знайти повністю негативний та далекий від першообразу відьми.

А от образ відьмака особливо популярним став після серії книг «Учень Відьмака» Дж. Ділейні та екранізації фільму «Сьомий син», можливо навіть у мас

культури образи фільму засвоїлися краще, проте читачі не одноразово писали відгуки про те, що образи відьмаків у книгах розкриті краще й цікавіший сюжет. [44] І от саме по книгам відьми постають ворогами відьмаків, адже розмови з дівчатами в гостроносих туфлях стали найбільшою заборонаю для учня відьмака. Ще одна серія книг, на основі яких знято один сезон й знімається наступний, до того ж варто згадати відеоігри, що теж створені відповідно сюжету книг А. Сапковського «Відьмак», цей образ однозначно можна назвати модернізованим уявленням середньовічного відьмака. [29]

За А. Сапковським образ відьмака представляється для читачів як воїн-маг, також його можна назвати відьмаком-найманцем, адже головний герой бореться зі створіннями за винагороду. Відтак призначення перетворюється на оплачувану роботу, а от відьми взагалі постають у образі приречених жінок, які не мають права мати свою власну сім'ю, їхнім призначенням є лише чаклунство. З сюжету можна зробити висновок, що образ відьмака має значні переваги у суспільстві, аніж образ відьми, адже воно надзвичайно наближене до середньовічного статусу жінки в суспільстві. [29]

Образ відьми часто вводиться в мистецькі твори, і лише від авторського задуму залежить характер та роль відьми у сценарії чи сюжеті. Адже прослідковуючи зміни сприймання цього образу, можна сказати напевне, що постмодернізм трактує його таким, який буде продаватися для публіки і читачів, якщо говорити про Середньовіччя то відьом могли карати жорстокіше не так за злочин, як за гріх, а в дохристиянські часи, відьом не сприймали як ворогів, а сприймали як мудріших та спроможніших від інших не так за магічну силу, як за їх сакральні знання. Залежно від суспільних та культурних змін відбувалися і відповідні трансформації у сприйнятті обрізу відьми, відьмака та магії в цілому. Особливо важко виокремити з якої культури був введений у твір образ відьми через синтез культур.

1.2. Етимологічне значення слова «вампір» та його трансформація відповідно до соціокультурних факторів. Приклади введення образу вампіра у мистецькі твори

Досліджуючи походження слова вампір можна дізнатися, що вампіром (vampire) вважали спектральна істота в людському тілі, яка може співіснувати тоді коли вони п'ють кров з живих поки ті сплять. Вважається, що vampire було зафіксовано французькою у 1734 році, і двома роками раніше німецькою мовою, це стосувалося згадок про угорських вампірів. Також дізнаючись етимологію цього слова можна співвіднести до нього ще одне це «опирі» з староцерковнослововнослов'янського. У східноєвропейській культурі цей образ був популяризований саме англійською мовою через готичні романи кінця XIX сторіччя. Однак, також існують записи про розкидані звіти про нічних прохожих, які обпивалися кров'ю, поширюючи чуму та ходячих мерців. А з 1741 року слово «вампір» почали вживати у переносному значенні яке означало «людину яка полює на інших».[20]

Автор трилогії «Всі душі» та професор історії Дебора Гаркнесс згадує у своїх книгах слова які були у вжитку у XVI сторіччі і мали у своєму значенні образ вампіра. Отож, у Англії це було слово «weaſh», окситанська мова мала слово «manjasang», в німецькій це «nachzehrer», і у єврейських кварталах можна було почути «alukah». Але за загально поширену теорію етимології значення та слова вампір прийнято вважати слов'янське походження. [6; 26]

Як правило вампір - це негативний образ, і хоча він поширений у європейській культурі інші народи теж мають схожих образів. Наприклад у вавилонців це духи Лілу, у шумерів - акшари, та навіть в Індії в санскритській новелістиці можна віднайти образи схожі до вампірів, як от згадки про «веталів», що нагадують летючих мишей і вселяються в тіла померлих, які постійно знаходяться біля небіжчиків. Так само можна знайти схожі згадки у казахській культурі про відьму «жалмауиз кемпір» яка п'є кров із п'яти або ж із коліна жертви, а у китайців прийнято вважати, що вампір кульгавий і випиває «життєву енергію» людини. Якщо говорити про вампірів, то можна згадати індійську богиню Калі, а саме її битву з

Рактабиджа, богиня зображується чотирирука, з кликами та в'язкою трупів, вона билася з демоном Рактабиджою, який розмножувався з кожною каплею пролитої крові, тому богиня, щоб перемогти випила всю його кров.[49]

Міфи про вампірів ставали причиною істерик у суспільстві. Так наприклад тривалий час люди боялись, що їх рідні могли проснутися після смерті вампірами, розкопували могили через певний час, щоб пересвідчитися, що вони не встали і залишилися в могилі. Так, наприклад існують згадки про те, що здійснювали цілі обряди з додаванням хреста або тирси в труни, бо вірили, що вампір не зможе покинути могилу доки не перерахує всю тирсу, а там уже світанок знищить його. Також, були зафіксовані розкопування могил та спалювання тіл або сердець померлих, щоб уникнути вампіризму. Вампірів найчастіше могли розпізнавати двома методами, перший це по ямах у могилах, а другий, у церві роздавали часник, та перевіряли чи всі з'їли. [47]

Одна з таких істерик через вампірів припадає на XVIII сторіччя у Західній Європі, наприклад було зафіксовано, блукання вампірів, та смерті через них. Суперечки над питанням чи існують вампіри тривали поколіннями, тим часом так звані епідемії нападів вампірів змушували чиновників приймати участь в полюванні на вампірів, щоб забезпечити безпеку жителів. Попри це деякі вчені стверджували, що не існує ніяких вампірів, причиною «вампіризму» вони називали сказ та передчасні похорони. Однак коли Антуан Августін Кальме видав свій трактат у якому зібрав усі відому інформацію на той час про вампірів, то його читачів зрозуміли цю роботу як доказ існування вампірів. Цей період боротьби з вампірами припинила Марія Тереза, яка відправила свого особистого лікаря вивчити та дослідити це питання. По закінченню слідства Марія Тереза видала закон про заборону розкопування могил та осквернення тіл. До Англії течія вампіризму прийшла дещо пізніше, тому коли створювалися романтичні оповіді про вампірів, у Новій Англії ще вірили, що потрібно боротися та боятися вампірів.[49]

Існує думка, що Західна Європа створила образ вампіра на основі слов'янських вірувань про упирів, які нападали на людей і тварин, щоб випити їх крові. У слов'янській міфології існує два значення слова «упир», це дух померлої людини чи труп який ожив. Оксана Дарморіз у своєму підручнику «Міфологія» розповідає про суспільне ставлення до вампірів та упирів у XI-X ст. акцентуючи увагу на тому, що цих істот не відносили до чаклунства чи магія, їх сприймали як ще один прояв «народного божевілля», оскільки вважалося, що вампіри чудяться людям яких обманув диявол або ж злий дух.[41]

Якщо брати до уваги постмодерністське бачення, то досі не заперечують підпільне існування груп які створюють справжні культи, де вірять в присутність нежиті, і відповідно до цього створюються мисливські клуби де вчать на них полювати, одними з найвідоміших вважають саме мисливців на вампірів. Та за рахунок масової культури та сучасної мас медіа, можна переконано зробити висновок, що сучасні люди можуть максимум перебувати під впливом літератури, кіно та відеоігор. Адже присутність образів вампірів у мистецьких творах надзвичайно велика. Так, наприклад можна вважати за початок мистецької саги про вампірів легенди про Дракулу.

Коли мова йде про Дракулу, то мається на увазі король вампірів з добре відомого однойменного готичного роману ірландця Брема Стокера, роман був вперше опублікований у 1897 році. Дракула – це прізвище князя Валахії Влада II, який помер у 1476 році. З румунської мови воно означає «син Дракули», що дослівно значить «син дракона», це прізвище походить від імені й емблеми батька Влада, якого теж звали Владом, взятих у 1431 р. під час приєднання до Ордену Дракона. Цей Орден Дракона було засновано у 1418 Сигізмунд Люксембурзький королем Угорщини для захисту християн від турків, єретиків та схизматиків. Інші джерела говорять, що це був Влад III прозваний Цепешом за те що наколював своїх ворогів, одні джерела згадують Валахію як дім Дракули та його вампірів, інші джерела вказують на землю поруч, Трансільванію. Кожен наступний автор адаптував історію

відповідно до свого бачення майбутнього сюжету і минулих легенд та переказів.
[16]

Дракула Брема Стокера фактично розпочала вампірську сагу у мистецтві, а особливо літературі та кіно, так наприклад однойменний твір був одобрений публікою, а особливу популярність для цієї саги приписують після перших екранізацій про Дракулу та вампірів. За приклад можна взяти німецький фільм «Носферату» який був оснований на «Дракулі» Брема Стокера. Уже з часом ставало все більше інтерпретацій про образ вампіра та Дракули, наприклад хтось намагався максимально модернізувати класичний образ Дракули, а хтось трансформував його надаючи інших характеристик та змінюючи роль цього образу відповідно до сучасності.[42]

Фактично можна виокремити дві основні течії, одна течія романтизувала вампірів, а інша пропагувала мисливців на вампірів. Якщо говорити про мисливців на вампірів то можна навести наприклад такі американський фільм «Ван Хелсінг» 2004 року базується на декількох літературних творах, одним з яких є твір Брема Стокера, але сюжет та герої повністю відрізняються від літературних творів. З 2001 року починає писатися та видаватися адаптована сага про вампірів для підлітків, мова йде про серію із шести книг німецької авторки Ульріке Швайкерт. Ця серія розповідає про клани вампірів, чиїм прародителем був сам Дракула, авторка описує структуру щоденного життя кожного клану, даючи читачу уявлення про надприродні здібності вампірів, читаючи цю серію можна побудувати схеми розвитку цих здібностей відповідно до потреб клану, так наприклад, у Римі надзвичайна сильна віра у церкву та християнського бога, тому римський клан відповідно розвинув здібності для перебування у старих святинях та перебуванні біля освячених предметів, всього шість кланів, шість різних історій та шість секретів про можливості вампірів.[61- 66]

Якщо ж взяти до уваги можливо ще більш відомішу сагу про вампірів, а саме Сутінкову сагу авторкою якої є американка Стефані Маєр, то ця сага охопила мас

культуру починаючи від підлітків. Можна припустити, що таку популярність допомогла здобути екранізацію всіх частин саги. Образи вампірів у роботі Стефані Маєр також не мають спільного з класичним образом Дракули, оскільки образ вампіра у Сутінковій сазі повністю романтизований та зорієнтований на широку публіку, через, що можна зробити висновок, що вампіри цієї саги є надзвичайно наближеними до ідеалізованих образів уже не готичного стилю, а романтичного.

Звісно вампіри також популярні образи для літератури та кіно у жанрі жахів. Однак, якщо говорити про цей жанр, то можна сміливо припустити, що образ вампіра в таких творах буде базуватися саме на класичному вампірському образі, з додаванням напруги та спецефектів як в літературному творі так і в кінострічці. Частіше за все елементи жахів можуть наводитися у фантастичних романах, наприклад, якщо взяти книгу Ебігейл Гіббс «Вечеря з вампіром», то там елементи жахів, трилеру та любовного роману переплітаються створюючи захоплюючий сюжет для молоді, з вампірами як головними героями. [38]

Ще одним яскравим прикладом сучасного бачення вампірів можна назвати серію книг «Академія вампірів» від Райчел Мід (Vampire Academy by Richelle Mead). Письменниця виділила чотири види істот: вампірів, дампірів, стрігоїв та людей. Вампірів Райчел Мід наділяє ще й магією, наприклад принцеса вампірів володіє магією землі, а от дампіри можуть бути «поціловані смертю» про це все автор досить детально розповідає у своїй вампірській серії. Стрігої ж можуть нагадати класичний готичний образ вампіра, їх практично неможливо вбити, вони завжди жадають крові та поширюють хаос. Цікаво те, що слово «стрігої» яке використовує Райчел Мід має етимологічні аналоги в різних мовах та народах, та його вживали у розмовах чи згадках про відьом, які чатували на дахах та пили кров немовлят і дітей. [27]

Підсумувати, можна наступне, що міфи про вампірів, пройшли шлях трансформацій цього образу від язичницьких побоювань до романтично-ідеалізованого образу у модернізмі. Автори і сценаристи, уже давно збільшили

список надприродних здібностей вампірів, якщо починалося з пиття крові живих для виживання або вбивств, то зараз ви можете віднайти приклади володіння таких здібностей як передбачення, читання думок, перетворювання і т.п.. З кожним поколінням трактування цих образів змінювалося все більше, і цей результат ми можемо прослідкувати від однієї саги до іншої відповідно до бачення цього образу авторами та сценаристами.

1.3. Етимологія слова «демон» та трансформація його значення відповідно до соціокультурних факторів

Слово «демон» вживалося коли говорили про злого духа, злу надприродну істоту, або ж вживалося разом або для значення інкуба чи диявола. З латинської мови *daemon* означає «дух», а от якщо говорити про значення з грецької мови, то його могли вживати при розмовах про божество, божественну силу, менший бог, керівний (головний) дух, і навіть божество-опікун чи при розмовах про померлі душі. Злісне значення наявне через використання слова «демон» у християнських грецьких перекладах та у Вульгаті для «бога язичницького», «язичницького ідола» і для «нечистого духа».

Раніше єврейські автори використовували це грецьке слово, щоб передавати значення шедів як «ідолів, лордів» у Септуагінті. А слово «*daimones*», яке на староанглійській перекладалося як «*deofol*» і у середньо англійській «*feend*» або «*deuil*», можна знайти у Матвія 8:31 . Було зафіксовано ще одне староанглійське слово яке вживали для згадки про демона це «*hellcniht*», що дослівно означало «лицар пекла». Для слова «демон» грецького походження звично було сприймати його як надприродна діюча сила або нижчим інтелектом від бога, духовного служіння. Уже з 1560-х років це слово часто зустрічається в англійській мові і писалося або як *daemon* або *daimon*. [19]

Е. Тейлор та Г. Спенсер висували аніміністичну теорію яка висувала теорію, що міфологія ґрунтується на уявленнях про демонів і духів [41]. Так, наприклад, демони згадуються у міфах про битви, війни і особливо де йдеться про кінець світу,

як правило у таких переказах, демони завжди виступають за сторону зла і їх мають побороти заради порятунку та порядку. Тому відповідно таких міфів можна зробити висновок, що демони виходять із хаосу і тому загрожують впорядкованості світу. Проте якщо згадати культ Діоніса, то його свита була з демонів, до них входили і сатири [45]. У старогрецькій культурі можна відмітити персоніфікацію станів та якостей в образах демонічних істот яким вони віддавали шану, так наприклад, мир греки уявляли Ейреною, законність Евномією, а Діке справедливістю.

Якщо взяти до уваги міфологію кельтів, то як відомо у них існувало два ворожих таборів богів, перші були боги дня, «світла, життя, плодючості, мудрості і добра», а другі були «демонами ночі, темряви, смерті, безпліддя і зла». Кельти вбачали цих демонів хворобою, морозом, посухою, буревієм, тощо, їх називали «богами Домну» в честь богині морської безодні та прірви. Кельти вірили, морські глибини та їх жителі були давнішими від самих богів. Так, наприклад, у кельтській міфології можна знайти згадки про фоморів – це демонічні істоти, які жили на морському дні та уявлялися кельтам в образі напівлюдей-напівчудовиськ. [50]

Давні українці будучи землеробами понад усе вірували у природу, в якій вони думали живуть демонічні істоти. З усіх демонічних істот, найкраще ставилися до домовиків, бо вірили, що вони допомагають та охороняють дім та господарство, а щоб домовик не шкодив, а допомагав, то його потрібно було завжди задобрювати. Ще одним прихильними до людей духам-демонами вважали рожаниць. Слов'яни вірили, що саме вони визначають долю людини від народження і до самої смерті, Близьким до рожа ниці був демон Род, зазвичай Рода і Рожаницю уявляли як пару демонів, чоловік відповідав за родючість, а жінка за легкі пологи.[41]

До злих духів, які з приходом християнства почали називати грецьким словом «демони» відносили бісів, чортів, та інших. З християнством уявлення про них дещо змінилося, бо якщо з першу вони приносили дрібні негаразди та проблеми для людей в їх буденному житті, а уже з хрещення розповсюдженим уявленням стало їх перебування в пеклі де вони катували грішників під керівництвом диявола. Відомою

демонічною істотою в українській міфології були і злидні, які заважали наживати достатку навіть самим роботящим людям, існувало повір'я, що вони могли набувати людської подоби. Демонів можна було розпізнати за зовнішніми ознаками, наприклад вони могли бути або зависокого або ж занизького росту, за колір волосся та одягу, у них він переважно був білим або червоним. А злих демонів-духів уявляли як темним або ж чорним невидимим створінням, невеликого росту, з шерстю, довгим волоссям та червоними, рідше зеленими очима.

З діяннями християнської церкви, демони та демонічні сили почали згадуватися в контексті захисту від них. Найчастіше про них згадували у розмовах про відьом чи диявола. Демонами також могли назвати грішних ангелів або язичницьких богів, оскільки вони були ворогами християнської церкви, збереглися згадки священнослужителів та християн про те, що найчастіше ці демони являлися в образах римських богів. Так, наприклад існувала легенда, що рід Плантагенетів почався від жінки-демона. За підтвердження цього вважали слова Річарда Левиного Серця, що вони є нащадками демониці.

Якщо взяти до уваги, літературні твори де автори ввели демонів як героїв твору, то можна згадати чимало як сюжетів як у літературі так і в кіно. Можна поділити такі сюжети на дві категорії, перша більш базується на язичницьких уявленнях, а друга на після християнських уявленнях про демонів. Якщо навіть взяти більш сучасні роботи епохи модернізму та постмодернізму то одне фентезі демонструє язичницького демона, наприклад як у «Володарі Перснів» Дж. Р.Р. Толкіна в епізоді де чаклун Гендальф б'ється з демоном [58], або наприклад у фантастичному світі Анджея Сапковського з серії книг «Відьмак», демони були одні із найнебезпечніших противників для відьмаків, та зазначалося, що вони не належали світу людей, і могли бути прикликані магами [34]. Ще одним прикладом можна назвати серіал «Надприродне», який теж описує цілий прихований світ демонів, які шкодять людям у сучасному світі, але звісно сценаристи створюють і відчайдушних мисливців на демонів, які поколіннями вступають в боротьбу проти злих сил. Такі образи демонів

не можна з впевненістю віднести до тих, що виникли після впливу християнської церкви оскільки багато чого перенесено з язичницької міфології.

А от якщо розглядати таку фантастичну серію книг як «Занепалі» американської авторки Л. Кейт, то навіть сам сюжет книг стверджує, що фантастичний роман базується на християнських уявленнях про ангелів та демонів. Також можна згадати і серію К. Клер «Знаряддя смерті», там демонологія переплітається надзвичайно тісно з християнськими віруваннями, особливо яскраво це передали у екранізації однойменного фільму та навіть серіалу «Сутінкові мисливці». Та частіше за все автори створюють світ де живуть не одні міфічні істоти, а принаймні декілька, так наприклад серія «Зачаровані» М. Остоу, де разом із людьми у сучасному світі живуть і відьми, і янголи, і демони, і міфічні істоти, все це поєднано в одному сюжеті. Таким же прикладом є і серія книг «Темні героїни», яка не просто поєднала в одному світі магічних істот і людей, а дає згадку про світи, які зв'язані між собою і про істот здатних подорожувати з одного світу до іншого.

Разом із розвитком культури, науки та мистецтва автори різних як літературних так і кіно творів створюють все більш чіткішу картину сучасного життя у поєднанні з міфологічним та магічним початком. Тобто, якщо ми згадаємо етапи культурного розвитку які були запропоновані Дж. Фрезером, то спершу була магія, тоді релігія, а після неї наука, то живучи у ХХІ сторіччі можна сміливо сказати, що ці етапи трансформувалися у фактори людської поведінки та свідомості, до такого висновку можна дійти враховуючи ту сукупність міфологічних та магічних факторів які досі присутні у житті людини, суспільства та світової культури. [41]

Уявлення про образ демона змінилося чи не найбільше з магічних істот. Адже вони згадуються у релігійних текстах частіше ніж відьми чи вампіри. Демони, спершу були в уявленні людей як менші істоти або ж духи від богів, до того ж всі з них визнавалися небезпечними чи злими. Якщо порівнювати з класифікацією відьом про білих, сірих та чорних, то можна сказати, що з демонами це було ще простіше, бо існували злі демони, і демони помічники, яких потрібно було вчасно

задобрювати, щоб вони не пустували у хазяйстві. А от з приходом християнської релігії, демони стали прибічниками зла та диявола, для них більше не залишилося місця навіть у згадках під час роботи по господарству. Демони перетворилися на головних ворогів праведників, і на найбільший страх грішників. Безумовно, якщо говорити про грецьку міфологію яка і зараз досить популярна в мас культурі, то там демонів частіше заміняють чудовиська, що також може бути свідченням того, наскільки змінилося значення вживання слова «демон».

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Сучасні образи відьом, вампірів та демонів пройшли трансформаційні процеси починаючи від язичницьких культур і до постмодернізму. Досліджуючи етимологічні аспекти цих образів та елементи їх першообразів досить важко визначити до якої культури найбільше відноситься такий міфологічний образ з твору. Таку трудність можна пояснити активним синтезом мистецтв і культур, який з кожною епохою стає все більш поширеним.

Наприклад, загальноприйнятою теорією походження слова (англійською «witch») відьма розповідає про староанглійське слово вікка («wicce»). Початкове значення цього слова вказувало, що мова йде про магівку, чарівницю було трансформоване під впливом християнської релігії і стало означати жінок пов'язаних із дияволом та нечистими силами. Саме в той час образ відьми практично завжди представляється негативним героєм твору.

А от вампіри навіть попри те, що самі по собі хижаки та п'ють кров, зображуються, однаково, як позитивними, так і негативними образами сюжетів та сценаріїв. Прийнято вважати, що міф про вампірів належить слов'янській культурі. Однак в окситанській мові можна знайти згадки про маньясанга («manjansang»), на початку XVI сторіччя в Англії зустрічається слово «вер» («wearh»), що вказує на поширеність цього міфологічного образу в інших культурах.

Образ демонів у зв'язку з впровадженням християнської релігії, змінився чи не найбільше. І асоціювання цих образів із пеклом зустрічається найчастіше в сучасних мистецьких творах. Звичне для нас демон походить з грецької мови, хоча етимологія говорить про наявність його і в латинській мові, та поширеним воно стало завдяки грецьким перекладам біблійних текстів.

РОЗДІЛ 2

ОБРАЗИ ВІДЬМИ, ВАМПІРА І ДЕМОНА У ТРИЛОГІЇ ДЕБОРИ ГАРКНЕСС «ВСІ ДУШІ», ПРИКЛАДИ ЇХ ІСНУВАННЯ РАЗОМ ІЗ ЛЮДЬМИ

2.1 Образ відьми у трилогії Дебори Гаркнесс «Всі душі» та приклади укладу відьомського життя

Дебора Гаркнесс у своїй трилогії «Всі душі» розкриває своє бачення та уявлення образу відьми. Відтак, відьми й відьмаки не мають жодних фізіологічних відмінностей від людей, проте вони володіють дещо особливою зовнішністю та енергетикою, яка привертає увагу людей довкола. А надто надмірна увага від оточуючих припадає на них коли відьма не одна, а з іншими відьмами чи магічними істотами, такими як демони чи вампіри. З перших сторінок читач дізнається, що у відьом, які нехтують своїми силами можуть бути труднощі з їх волоссям: воно неслухняне, надто електризується та не збирається у зачіску. Про таку особливість відьом було згадано в міфології різних народів, навіть вважали, що у волоссі концентрувалася магічна сила, і тому його не можна було відрізати. Дебора Гаркнесс також згадує, що відьмам і відьмакам дуже добре потрібно було піклуватися про все, що могло містити їх ДНК, бо інші відьми навіть через волосину могли наслати негаразди чи визнати якусь таємницю.

Якщо говорити про сили відьом, то на прикладі головної героїні та результатів її генетичного дослідження можна сказати, що спочатку відьми були сильніші і володіли більшою кількістю магічних талантів. Але наприклад, головна героїня Діана мала всі маркери чаклунських сил, серед яких були такі як: відьмовій, видіння, відьмовода, відьмин вогонь, подорожування в часі, здібності до перебування в світі живих та світі мертвих, левітація та інші. Але з її сучасників практично ніхто уже не має таких сил. Авторка вказує на проблему вимирання відьом, з кожним поколінням народжуваність відьом зменшувалася, як і їх магічні сили. Саме друга книга «Сповідь відьом. Тінь ночі» розкриває минуле відьом, наскільки вони були сильніші в часи інквізиції, як вони вправлялися зі своїми силами та на які дійства вистачало їх

здібностей. Саме ці епізоди дозволяють провести порівняльний аналіз відьом минулого і сьогодення у сюжеті трилогії.

Наприклад, у відьми могло бути декілька відьомських здібностей, це могла бути відьмовода і ясновидіння, або ж заклинання і відьмовогонь. Вони могли вивчати заклинання зі своїх гримуарів та вдаватися до магії, щоб зробити буденні справи, зупинити цунамі, пролетіти далеку відстань. Відьма чи відьмак міг робити те, до чого в нього був хист, а вивчення заклинань полегшувало їх життя. Та існували відьми, які не могли користуватися готовими заклинаннями, їх називали ткалями. Такі відьми і відьмаки мусили зіткати своє власне заклинання, щоб вони могли ним скористатися. Так вони забезпечували чаклунський світ заклинанням. Проте страх, заздрість і нерозуміння таких сил змусили інших відьом відкрити полювання на ткаль. А оскільки ці здібності передавалися з покоління в покоління, то винищувалися цілі сім'ї.

Можна за приклад навести вбивство Діаниних батьків, адже Діанина мати, маючи дар ясновидиці, передбачила майбутнє своє та дитини. А батько від кого Діана унаслідувала дар ткалі, без сумніву, знав з чим доведеться зустрітися в майбутньому Діані та її обранцю. Саме тому, вони не довірилися відьмам, а берегли свої секрети, зокрема й про власні чаклунські сили та особливо Діаніні можливості у магії. Не важко зрозуміти причину, яку автор не вказала на пряму, але оскільки Стівен Проктор був ткачем він знав, що буває з тими, хто має більше магії, ніж інші. Теж саме спіткало й Емілі, героїню яка була партнеркою тітки Діани та найкращою подругою її матері. Вона залишалася вірна відьомським цінностям, які стосувалися безперечно сім'ї та магії, й стала жертвою безпринципних чаклунів та вампірів.

Це одна із чорних сторінок в історії відьомського світу, через які власне автор ніби вказує, що у кожного народу були і є свої недоліки та помилки. Хоча згадується і те, що відьми входили до свого округу за місцем проживання, де вони завжди могли знайти підтримку досвідченіших чи сильніших відьом і відьмаків, та навіть серед них страх та заздрість міг накоїти великого лиха. Але варто також

згадати, що відьма відьмі не може збрехати. У них це, безперечно, марна справа, адже вони відчують, коли їх обманює інший відьмак чи відьма. Можна назвати це інстинктом, який був наявний у кожного з них. Такі прояви навмисної шкоди для інших відьом були рідкими і радше виключеннями з правил. Варто згадати того ж Пітера Нокса, одного із головних героїв, чиє нерозділене кохання, прагнення знайти секрет вічного життя та бажання винищити вампірів затьмарило усі цінності, які були притаманні відьмам й відьмакам.

Відьми понад усе цінували свої общини, сім'ї та традиції. Можна згадати, те ж саме святкування Мабону, відьомського свята, що припадає на осіннє рівнодення, підготовку до Хелловіну та дня всіх душ, а також трьохлику богиню, яка являлася Діані. Це все свідчить, що образи відьми у творах Дебори Гаркнесс насправді надзвичайно наближені до першообразу відьми, про який зараз згадують у культурі вікки. Адже магія стихій природи, сили трав та вміння користуватися стихіями теж вказує на наближення першого значення слова «відьма», до того як християнська релігія змінила та наповнила його самим негативним уявленням. Якщо говорити про традиції відьом із трилогії, то також варто згадати про богиню, яка неодноразово згадується в сюжеті. Автор вказує, що богиня взаємодіє з іншими більш потужнішими силами, які небезпечно прикликати відьмам. Адже попри те, що богиня зійде до відьми, кожне її втручання має свою власну ціну, і ніхто не може бути певним чи буде ця плата помірною для них чи ні. Найчастіше вона з'являється у образі Старої та Молодиці.

Надзвичайно цікавим є образ головної героїні Діани. Її вміння та можливості, очевидно, що її виділяють серед інших відьом. Лише те, що вона призиває стріли та лук, уже вказує на зв'язок із богинею Діаною (Артемідією у грецькій міфології). Стріли та лук приходили до Діани, коли та була найбільш схожою за емоціями до богині: хороброю, безстрашною, навіть дещо агресивною. Та й якщо згадати історію народження Діани, особливо той факт, що у неї мав бути брат близнюк, так само як у богині. Недаремно авторка через одну з героїнь, а саме Ізабо, вказує на те, що ім'я відіграє велике значення і приховує за собою цілу історію. Це можна розцінювати як

підказку від автора, що при аналізі героїв варто врахувати їх імена, оскільки вона вочевидь підбирала їх відповідно до характерів героїв. Уже той факт, що Дебора Гаркнесс дозволила своїй героїні заключити угоду із богинею свідчить про те, що вона має зв'язок із покровителькою. Про це згодом говорить богиня в образі Старої і Молодиці. Якщо прийняти за жертву Діани, втрату дітей на ранній стадії вагітності, відповідно до цієї обіцянки, то це можна визначити як дещо парадоксальним бо богиня Діана піклувалася про вагітних та допомагала під час родів, коли її закликали допомогти.

Діана в кожній своїй дії та відповіді немов демонструє життя та його плінність, вона займається йогою, досліджує історію та алхімію, веслує та й біг для неї це звична справа. Героїня яка дійсно розвинута як особистість та є індивідуальністю, вона демонструє не раз сильний та впертий характер. Наприклад в листі мати Діани зазначає, що її панічні атаки були спричинені заклинанням, адже вона надто хоробра і безстрашна було з раннього дитинства. Про це ж згадує і головний герой Метью, який називав її не інакше як «моя левице» адже Діана протрималася в полоні у Сату, атакувала Жульет, щоб знешкодити її та врятувати Метью, та й те як вона реагувала на погрози чи на смертельну небезпеку лише підтверджує ці риси характеру головної героїні.

Якщо згадати думку про те, що потрібна велика мужність, щоб дати опір ворогу, але ще більше потрібно мужності, щоб давати опір ближнім то герої трилогії неодноразово акцентують увагу на те, що вони завжди до цього готові. Якщо говорити про вампірів, то авторка пояснює це тим, що у них надзвичайно розвинені інстинкти, про що обмовляються не раз Метью, Міріам та інші. Демони ж вони, найбільше піклуються про тих хто належить до їх першого кола, це сім'я та друзі. А от відьми, з ними ще важче, адже у них навдивовижу сильні сестринські почуття, а коли мова йде про їх близьких то вони готові на все аби їм допомогти та врятувати, яскравими прикладами таких самовідданих відьомських образів є Діана, Емілі, Ребека та Стівен. В епізоді де Сара проганяє з дому Бішопів Діану, Метью, Маркуса та Міріам, ми можемо виокреслити ось цю протизагугу найріднішим людям,

якщо видається, що їх вчинки приносять біди для інших, окрім захисту самих себе. Що теж можна тлумачити як відьомський обов'язок зберігати баланс у світі.

Образ відьми через головну героїню можна розкривати відповідно до стану героїні в кожному окремому епізоді та стосунків з іншими героями. Вона зображується як сформований професіонал своєї справи. І при цьому це зачарована відьма, яка не опанувала своїх сил, вперта, але любляча племінниця, перелякана маленька донечка, любляча жінка, досвідчена відьма – автор нехай не в хронологічній послідовності, але розкрила всі причинно-наслідкові аспекти становлення та формування головної героїні. Саме в таких епізодах яскраво продемонстровано особливість образу відьми через головну героїню роману: відьма-науковець, яка знає, що існують боги та долі, а час ховається по кутках

Цікавим є той факт, що Діана – представляється сучасним образом відьми, яка вірить у науку і зв'язок магії та науки, і цей зв'язок на її думку, демонструє така наука як алхімія. В цей час її тітка Сара є її протилежністю, бо вона представлена в образі більш класичної відьми, дещо різкої, впертої, дратівливої, відмінної заклинательниці та цілительниці. Два споріднених образів жінок-відьом, які демонструють два різних образи відьми, можна визначити їх як прогресивний та консервативний. Якщо Діана, володіє сильнішими силами від своїх сучасниць та виділяється індивідуалістичним духом. Тоді як Сара є класичним образом відьми в ті часи, яка відноситься до тих відьом, які не займаються магією, а практикують чаклунство, а Емілі, партнерка Сари, уособлює в собі ще одну сторону відьмацького світу, а саме ту частину сакральних знань, яку дає вища й небезпечніша магія. Якщо Сара демонструє міць характеру, то Емілі доповнює м'якістю та спокоєм. В той же час вони демонструють, що відьма як і будь яка жінка одного дня потребує підтримки, а іншого – готова виступати на захист своєї сім'ї, будучи безстрашною.

Якщо повернутися до сакральних знань відьом з трилогії, то варто також відмітити згадку про те, як Діана звикла пізнавати світ. Наприклад, її звичка ходити із закритими очима. Героїня згадувала про це в розмові, розповідаючи як не раз

приходила із синцями та подряпинами. Також вона звикла навантажувати себе вправами для вивільнення енергії, при цьому вона теж довіряла своїм сенсорним чуттям. Що також приводить до раніше згаданого культу вікки, адже відповідно до їх традицій відьма є частиною світу, яка розуміє його та володіє знаннями та навичками які дозволяють зберігати баланс світу.

Тему часу порушено з різницею її сприйняття. Наприклад, епізод, у якому Діана зізнається у коханні, вказує на те, наскільки відрізняється ставлення до часу у людей, які мають десятиліття лише у своєму володінні. Цікавою ця думка є з огляду на те, що про плин часу говорить героїня яка є істориком, і відьмою, яка має здатність до подорожування в часі. Можливо, автор вказує через героїню Діану на цінність моментів та часу, на які потрібно зважати до того, як вони перетворюються на історію минулого. Відповідно до Діаниних уявлень час ховається по кутках при втручанні в минуле і майбутнє попереджує про залишок часу який залишається, щоб повернутися в теперішнє не завдавши непоправимої шкоди.

Перший закон турбує відьом так само, як і пошук розуміння того, для чого їм дана магія, і звідки вона приходить. Так, наприклад, Діана, після зустрічі з Метью Клермоном долучається до групи науковців, які за допомогою генетики намагаються прослідкувати історію виникнення видів та знайти відповіді на філософські питання про буття у контексті магічного світу та проживання істот серед людей. Той, факт, що відьми можуть народитися не тільки у відьмацькій сім'ї, але й у сім'ї демонів, надзвичайно вражає та підштовхує героїв дізнатися правду з втраченого манускрипту. Адже вампірам, відьмам та демонам уже деякий час загрожує вимирання. Особливо це стало тривожити після втрати магічних сил та меншої народжуваності у відьом. Щодо демонів, то вони рідше стали проявлятися й уже не виділяються такими талантами, як це було раніше, а ще демони швидше доходять до межі безумства, тоді як вампіри втрачали здатність до створення собі подібних.

Відповідно до задумки Дебори Гаркнесс, розгадка криється у синтезі науки та магії, алхімії та генетики. Власне результати приголомшують героїв, адже насправді не існує інших видів, відтак відьми із магією, демони із талантами, вампіри зі своїм довголіттям – вони всі залишаються людьми, у яких є схильність до чогось особливого. Як сказала героїня Ізабо, матір Метью, не лише створіння мають здібності, але люди теж. Та знання правди, не означає, що це відкриття готове бути поширеним. Саме таке рішення приймають головні герої, які розуміють, що потрібно уникнути супротиву, заперечення та паніки серед таких же особливих людей.

Відьом та відьмаків зображено різними. Серед них, як завжди, є добрі і злі. Наприклад, учасник Конгрегації Пітер Нокс демонструє негативний образ відьмака, як і відьма Сату. Зосереджуючи увагу на вадах цих героїв, авторка вказує на їх егоїстичність та певну байдужість. Також на їх прикладах Дебора Гаркнесс передає наявність стереотипів у відьмацькому колі. Насамперед вампіри – це вбивці та дикі істоти, а демони – божевільні. Їх не особливо цікавлять правила Конгрегації, найбільше цікавить манускрипт, сила та секрети Діани, як і боязнь розкриття правди для суспільства.

Якщо говорити детальніше про Пітера Нокса, то він серед звичайних людей відомий як спеціаліст по окультних науках, що підтверджує, те що приховувати краще на видноті. Його дії та наміри щодо Діани, вказують на те, що відьмак грає по своїх правилах, і немає жодних моральних чи культурних цінностей. Натомість його повністю переповнює жага до розгадки вампірського довголіття як і методу і їх винищення. Також той епізод де розкривається його змова з сином Метью Бенджаміном теж справляє негативне враження образу цього відьмака, адже його хвилюють сили Діани і те, що вона, а не він, змогла отримати Ешмол №782. А нерозділені почуття до Діаниної матері немов лише погіршують всю цю ситуацію та розпалюють ще більше загрозу для головної героїні від цього відьмака.

Сату ж наприклад, недалеко відьма, у якої світ розділений на чорне та біле, де в чорному точно знаходяться інші істоти, особливо вампіри. Заради так званої безпеки відьом, Сату готова причиняти біль та катувати Діану, аби зрозуміти які сили в ній приховані і яку ж загрозу вона несе для відьмацької общини. Змова з вампіром та Ноксом, теж ніби не прибавляє їй позитивних характеристик як до образу відьми.

У відьом існували свої звички та правила, якщо відьма не володіла своєю силою, або ж навмисне відкрито шкодила оточуючим, то її зачаровували. На таких чаклунок накладалося заклинання і вони залишалися без магії або ж без змоги нею скористатися. Такий варіант найчастіше використовували до безумних відьом. Вважалося, що зачарувати когось – це дуже погана справа. Саме цей метод обирають Стівен та Ребека, батьки головної героїні, щоб приховати правду про Діану та її сили. Діану зачарували, з умовою, що магія буде її слухати, якщо вона її потребуватиме і лише в тому разі, коли ця потреба не буде під чийось тиском.

Цікавий метод обирає Дебора Гаркнесс для виховання та передавання знань від батьків до головної героїні, а саме Ребека передбачивши усі майбутні випробування своєї доньки вирішує перетворити ці знання у казку на ніч, щоб таким чином попередити Діану на майбутнє. Саме цю казку нагадує Діані її мати з того світу, щоб допомогти їй витримати всі катування від Сату. Саме в полоні Сату, Діана згадавши цю казку розуміє, що те, що вона зустріла Метью було передбачено задовго до того, а якщо ще згадати, що сама богиня вказала Діані, що Метью її тому вона не повинна його відпускати. А це вже вказує на те, що автор згадує фатум та його роль у житті головної героїні.

Дебора Гаркнесс підкреслює, що для відьом важливим аспектом є свобода та прийняття власного вибору, які добре збалансовані з дотриманням традицій та правил. Особливо яскраво виражена свободололюбивість у головної героїні Діани, адже вона після смерті батьків приймає рішення забути та не використовувати магію у своєму житті. Тому можна сміливо стверджувати, що для Діани смерть батьків

виявилася глибокою психологічною травмою, адже саме після цього вона проводить паралель із випадково почутими розмовами, що в загибелі батьків винна сила і що відьмаки з такою силою завжди будуть у центрі уваги. Героїня розпочинає життя в образі звичайної людини без магії. Діанині переконання щодо цього були настільки продуманими та сильними, що вона навіть вела підрахунок та виправдання до кожного разу, як їй доводилося вдаватися до магії. Але при цьому можна сказати, що в образі головної героїні можна чітко прослідкувати загальновідомі американські цінності, однією з яких є індивідуалізм.

Недосвідчена відьма, яка через таємниці та втрачені знання була змушена зробити найважливіший вибір у своєму житті – прийняти себе справжню або жити у брехні та втечах усе життя. Образ Діани як відьми демонструє трансформацію відповідно до сучасного світу, адже героїня звикла шукати відповіді на свої питання, аналізувати добуту інформацію. Тобто цей образ відьми є достатньо модерним, який не погоджується сліпому слідуванню стереотипам та існуванню в рамках традицій. Уже те, що вона довірилася малознайомому вампіру і переосмислила свій стиль життя, говорить про те, що вона готова рухатися вперед і розвиватися. Адже усе подальше навчання Діани як стати відьмою-ткалею було зумовлене вампірським бажанням захистити свою пару. Як не дивно, але авторка підводить до того, що знання того ким ти є насправді та розуміння того, на що ти спроможний, дають тобі найкращий захист від проблем та негараздів, адже тоді людина в змозі оцінити правильно свої можливості. Продумати та оцінити план дій, саме ця раціональність поєднується в головної героїні з хаосом який приносить магія у її життя.

Образ відьми постає слабшим у сучасному світі, особливо це помітно під час порівняння відьом, яких Дебора Гаркнесс описує в сучасному світі з відьмами XVI сторіччя. Попри існування судів над відьмами, авторка визнає, що ще в той час знання та сила були глибшими та більшими. Саме тому герої відправляються на пошуки не лише манускрипту, але й сакральних відьомських знань для опанування сили головної героїни. Так серед головних завдань героїв у другій частині є пошук

наставниці для Діани, щоб навчитися володіти своїми силами та пошук манускрипту, щоб знайти відповіді на головні питання про їх існування серед людей. А також сама подорож в минуле надає Метью та Діані можливості відтягнути зустріч з Конгрегацією в їх теперішньому часі.

Отож, відьми постають повноцінним образом, який не обмежується примітивізмом та наявністю поганого характеру. Авторка дає приклади декількох відьом та відьмаків і навіть їх общини. Це люди які мають свої цінності, традиції та принципи. У кожного свій характер, своє бачення але спільним є магія. Магію вони використовують відповідно до даних богинею здібностей. Образ головної героїні надзвичайно наближений до покровительки відьом, принаймні за однією з міфологічних теорій Діана була їх покровителькою. Лондонські відьми епохи Єлизавети розкриті краще з магічної сторони але при детальному аналізі описати і охарактеризувати відьом XVI сторіччя. Так автор вказує, що в той час відьми та відьмаки були більш схильними до стереотипного існування, а жінки могли піддаватися цим стереотипам відповідно до натиску суспільства чи власних чоловіків. Тоді як сучасні відьми хоча й менш сильні у магічній сфері та не мають таких знань, бо останні були приховані й забуті, але сильніші характером, демократичніші і більш самостійні. Тобто Дебора Гаркнесс не лише розкриває всі можливості відьом у магічній сфері, демонструючи ці образи читачу, вона як історик, вказує на особливості відьомських образів відповідно до соціокультурного життя.

2.2 Образ вампіра у творах Дебори Гаркнесс. Звички та особливості вампірів

Вампіри у творах Дебори Гаркнесс, звісно, не нагадують середньовічних упирів, попри те, що живуть довше. Ось як описує автор вампірів: «Вони мають фігури настільки бездоганні, що скидаються на витвори вправного скульптора. А коли вони рухаються або розмовляють, то ваш розум просто не в змозі повністю охопити чуте й бачене. Кожен їхній рух пронизаний граціозністю, кожне слово – наче музика. Їхні очі заворожують – саме завдяки цій здатності вампіри й ловлять свою здобич. Один

тривалий погляд, кілька тихих слів, легенький дотик – і ви вже в тенетах у вампіра, вирватися з яких не маєте жодного шансу» [35,29].

Отож, вампіри красиві, навіть дещо ідеалізовані та романтизовані відповідно до наявних зовнішніх описів героїв вампірів. Вони чудово себе почувають у спеку та холод, їх тіло витрачає надзвичайно мало енергії навіть під час бігу, а серце не б'ється так часто, як у інших людей. Вони мають пити кров, щоб не бути слабкими та вгамовувати голод, однак за словами головного героя Метью, вони так само потребують їжі, хоч і рідше та в менших кількостях, ніж люди. Вампіри довгожителі, адже можуть прожити десятки сторіч. Та це й не дивно, адже авторка трилогії, у одному із своїх інтерв'ю повідомила, що двісті років для вампіра, це дуже мало, бо за двісті років герой може пережити не достатньо багато історичних подій. А відповідно до цього, недостатньо буде приписано життєвого досвіду та знань, щоб розкрити одну із головних вампірських переваг.

Якщо говорити про образ вампіра у трилогії «Всі душі», то можна сміливо відкинути усі відомі перекази та забобони про вампірів. Про це Дебора Гаркнесс заявляє через вампіра Метью. Пізніше читач разом з героїнею Діаною дізнається про особливості їх організму і про те, що вони не інший вид, а люди, з більшою витривалістю, швидкістю та силою в порівнянні з іншими. Також у книзі можна знайти алегорію вампірів з вовками, адже їх поведінка та стилі життя схожі. Але все-таки яким би образ не був, авторка нагадує в окремих епізодах, що вампіри є небезпечними, і що вони мисливці.

Для будь-якого вампіра надзвичайно важливим є їх сім'я і їх секрети. Таємниці вампіра має право розповідати лише той, кому ця таємниця належить. Про це наголошено декілька разів у сюжеті першої книги. Наприклад, демон Геміш просить Метью не тримати свої таємниці в секреті від Діани, якщо вона йому важлива і він її кохає. Ізabo, розмовляючи з Діаною, теж неодноразово згадує про це. Можна зробити наступні дещо філософські висновки щодо таємниць: вони вбивають стосунки і довіру. Але з іншого боку їх зберігають, щоб підтримувати безпеку,

особливо це стосується вампірів, які живуть сторіччями, і їхні друзі й знайомі є водночас і самими небезпечними ворогами.

Якщо брати релігійну особливість образу вампіра, то Метью є християнином, який ще до перетворення у вампіра понад усе боявся потрапити в пекло. Його віра не зникла й після переродження. Одні з найперших причин, які підтверджують це є його твердження про те, що він чудовисько і вбивця, його перебування на Святій землі та збереження лазаря з тих часів, як згадку про гріх і застереження. Релігійний вампір-науковець через страхи згубити кохану жінку намагається притупити свої почуття та інстинкти.

На противагу Метью вампір Філіп, чоловік Ізабо, хоч і дожив до часів християнства, та явно більше схиляється та покладається на язичницькі обряди. Про це свідчить ритуал з допомогою якого він нарікав Діану своєю донькою, а також епізод, де він веде Діану принести жертву Богам перед весіллям. Якщо Метью залишається вампіром сьогодення навіть і в минулому попри всі оті зміни в його поведінці, що можна спостерігати в другій частині трилогії, то Філіп – це класичний образ вампіра-батька, який є більше ніж сюзереном для вампірів, міщан і селян, адже він був некоронованим правителем певної частини Франції у свій час.

Згадавши враження головної героїні про Метью: «Цей вампір був високим – понад шість футів на зріст... Та й тендітним він не був. Широкі плечі, стрункі стегна, мускулісті ноги. Він мав надивовижу довгі й рухливі руки – ознаку психологічної витонченості, котра вперто повертала до них погляд. Обличчя вампіра й справді вражало: гладенькі щоки плавно переходили у високі вилиці, а вилиці переходили у брови, що нависали над очима, і захищаючи, і затіняючи їх. Його широкий рот – єдина риса, що давала місце хоч для якоїсь подоби м'якості та делікатності над гострим підборіддям, видався так само недоречним, як і його надивовижу довгі руки» [35,29] – саме такий опис головного героя пояснює його особисті спогади, тому й не дивно прослідковувати його бурхливе особисте життя. Хоча цей вампір користувався популярністю у жінок, його однаково боялися та

поважали інші істоти протягом його довгого життя. Так, наприклад, його діяльність в XVI сторіччі може якнайкраще розповісти про це, адже він був як і при дворі королеви Англії, надаючи їй підтримку та поради, так і не останню роль йому приписували у тодішній політиці Шотландії.

Та як відзначила головна героїня, не його зовнішність нервувала її більше, а його енергія, внутрішня його сила та розум. Цю силу можна було відчуті і на відстані від Метью, так при першій зустрічі вона назвала його про себе пантерою яка готова в будь – який момент напасти, але не нападає. Взяти наприклад його ставлення до Діани, він усвідомлював, що він слідує та навіть полює на неї, і тому намагався триматися подалі зберігаючи дистанцію. Це образ вампіра який кається у причетності смертей своїх попередніх коханих жінок, автор надзвичайно добре передала ту глибину розкаяння та страх, що він може завдати смертельної школи, для жінки яка стала для нього ціннішою понад усе за всі його тисячу п'ятсот років.

Якщо порівняти його з Філіпом, то вони ніби два зовсім протилежних образів вампіра, хоча принципи та впертість можна виокремити за спільні риси особливо у другій частині книги «Сповідь відьом. Тінь ночі». Вперше читачі особисто знайомляться з Філіпом у Сеп-Турі коли він призвав Метью та Діану з Англії. Адже до того, його згадували лише у розмовах Метью та Ізабо. Діана його побачила таким: «Цей чоловік звик, щоб йому підкорялися без зайвих запитань. Піднявши підборіддя, я виявила, що дивлюся прямо в рудувато-коричневі очі грецького божества. Ніхто, дивлячись на Філіпа де Клермона, не міг допустити думки про те, що він створений зі смертної плоті. Риси обличчя...були аж надто бездоганними та лячно симетричними...його каштанове волосся блискучими пасмами золота, срібла та міді». Діана, теж вперше побачивши Філіпа зробила порівняльний аналіз його та Метью, головна героїня визнала, що яким би не видавався Метью великим та красивим, але Філіп був ще більш таємничим, більш потойбічним та надприродним, недарма вона прирівняла його до грецького бога [36,137].

Якщо порівняти ставлення Метью до Діани та ставлення Філіпа до Ізабо, то воно в дечому схоже, а ви зможете знайти, що ці дві пари мають більше відмінного аніж спільного. Так наприклад ці дві пари були безмежно закохані, але інстинкт захисника у Метью був описаний автором як аж надто сильний та частіше доходив до моменту коли він розумів, що може перейти межу захищаючи Діану. А коли автор розповідала про Ізабо та Філіпа, то згадувала, що вони могли якийсь час відпочивати один від одного, адже вампірське життя довге, а після таких пауз вони ставали ще ближчими. Цікавою також була згадка про їхню традицію, залишати листи один одному у книгах, епізод в якому Ізабо шукає останній лист від Філіпа, після того як Діана з Метью вирушили до минулого, був сповнений сильних емоцій, які авторка змогла успішно передати читачам безсумнівно.

Вампір чи не вампір, а для Метью стало величезним випробуванням, те що вони втратили немовля ще ненародженим. Діана, як сильна відьма і перш за все жінка намагалася боротися за них двох, але звісно подальші події у сюжеті згладжують ці гострі моменти їх спільного життя та примирення з цією втратою. Тут образ вампіра постає чи не найближче до звичайного чоловіка, типова стереотипна чоловіча поведінка яка розмиває оцей образ вампіра з тисячолітнім досвідом. Що в більшій мірі можна пояснити тим, що увага приділяється на основні дії героїв, а деталі згадуються лише під час аналізування.

Мати Метью, Ізабо ніби відображає отой класичний образ жінки вампіра яка безумовно відповідно до сюжету розділяє розкритий образ матері. Тобто якщо вперше Діана прокоментувала її як «велична й неприступно-холодна» з непривітливим і навіть лютим поглядом, вона «уособлювала лячну елегантність», та згодом Ізабо визнає і Діану як свою доньку. Та й в епізоді де Метью і Болдвін мають суперечку щодо його стосунків. Вона явно демонструє гордість за сина, а цей момент краще за інші демонструють, наскільки людяними бачить авторка вампірів для своєї трилогії.

Гелоуглас, Маркус, Ален, Міріам, Марта – це вампіри які доповнюють картину вампірського існування. Їх принципи, їх характери все вказує на те, що це розвинуті особистості про яких автор згадує забезпечуючи причинно-наслідковими аспектами. Щоб, можна зрозуміти як саме сформувався цей образ, чому для нього важливі ті персонажі, або ж чому вони готові виступити підтримкою, знаючи, що це може привести до смертельних результатів навіть вампіра.

Гелоуглас, який відіграє не останню роль, а навіть одну з основних у «Сповіді відьом. Тінь ночі», теж розкриває образ вампіра як довгожителя, що змінюється відповідно суспільних змін та модернізацій. Але при цьому авторка зосереджує увагу на тому, що його особисті цінності та риси характеру не змінюються. «Гелоуглас був майже так само м'язистий та кремезний,...і так само впертий» [36,88]. Він наполовину норвежець, а наполовину скот (одне з кельтських племен), як запевняв сам герой, то його добріша і лагідніша половина це норвезька. Попри перше враження, племінник Метью, постає в образі надійного союзника, друга та охоронця. Наприклад, для Діани Гелоуглас стає надійним другом і люблячим племінником. Якщо говорити про той факт, що Філіп просив його подбати про Діану після смерті її батьків і аж до зустрічі з Метью, то можна зробити висновок, що сім'я для Гелоугласа це одна з найважливіших цінностей.

Як і в кожному сюжеті, вистачає як позитивних так і негативних героїв, до останніх можна віднести таких героїв, як отця Габбарда, Герберта, Доменіко, Себастьяна. Саме ці герої є більш наближеними до поширених образів вампірів у модерній літературі та кіно. Вони менш ідеалізовані, їх вчинки нічим практично не виправдані та живуть вони не за принципами, а для власної вигоди. Якщо згадати Сарині стереотипи про вампірів, то вони надзвичайно влучно можуть охарактеризувати саме цих героїв.

Дебора Гаркнесс у своїй трилогії надає можливість для читачів познайомитися з більш довголітніми вампірами, ніж зазвичай вони зустрічають у інших літературних творах чи фільмах. У неї образ вампіра демонструє надприродню силу, швидкість та

витривалість. У серії «Всі душі» ви не знайдете жодних магічних талантів, якими може володіти вампір, окрім столітнього досвіду, знань та розважливості. Одними із основних образів, які розкривають загальний образ вампіра у цій трилогії є Метью, Ізабо, Маркус (син Метью), Філіп, Міріам, Гелоуглас, та інші.

2.3 Образ демона в роботах Дебори Гаркнесс, згадки про їхнє життя серед людей, відьом і вампірів

Дебора Гаркнесс у своїй трилогії згадує ще один вид створінь – демонів. З трилогії ми можемо стверджувати, що демони зовнішністю нічим не відрізняються від людей, вони живуть серед них, ведуть частіше за все нічим особливо не примітний образ життя. У порівнянні з відьмою чи вампіром, сам по собі демон не викличе надто багато уваги до себе від оточуючих. Вони не мають ідеальної зовнішності як і не викликають інтуїтивних думок про незвичайність своєї суті. Саме тому для общини демонів, надто важливо і складно водночас знайти новоявленого демона, знайти та пояснити хто він і чому він чи вона відчувають себе не тими ким вони були ще вчора.

Автор трилогії говорить, що демони мають дві особливі риси, перша з них це геніальність, кожен демон виділявся своїм інтелектом та баченням світу, вони практично сприймали його по своєму. Але це не схоже на ту наукову та дослідницьку діяльність яка стереотипно приписується для вампірів в першій частині трилогії «Сповідь Відьом». Звісно демони можуть себе знайти і в науковій діяльності, та частіше це окремі дисципліни або ж види мистецтва. Про ген який відповідає за цю демонську особливість розповідає головний герой Метью у своїй лабораторії для Діани. Там же, згадується й інша особливість це схильність до втрати здорового глузду, тобто демони завжди перебувають за крок до божевілья.

Якщо сюжет розповідає про загрозу вимирання, і у вампірів сигналом про це є нездатність створювати собіподібних, а у відьом це втрата магічних сил з кожним поколінням, то у демонів це зростаюча тенденція божевільних. Відтак загроза вимирання надвисає над демонами, та на відмінну від вампірів та відьом, вони

тримаються разом та намагаються вижити у сучасному світі понад усе. Демони тримають разом та намагаються забезпечити кожного підтримкою та захистом. Найголовнішим завданням для них є вчасне знаходження демона, ця суть цієї проблеми полягає в тому, що демони не народжуються, демони проявляються. Відповідно до теорії яка висувається у першій частині трилогії, то дитина може жити звичним життям, до того моменту, як ген проявиться, коли це стається то він чи вона усвідомлюють себе іншими, не такими як інші довкола. Якщо така дитина народилася в звичайній сім'ї де ніхто не знає прихованої частини світу, то демони мають його знайти, інакше дитина не впорається зі своїм сприйняттям світу та його усвідомленням і це призведе до божевілля.

Автор розкриває цю проблему з допомогою двох героїв це Агату Вільсон та Геміша Осборна. Так, наприклад Геміш пояснював для Метью, що найгіршим є те, що вони не розуміють чому саме вони стали демонами як і не знають хто в цей момент теж може ним стати, для відьом це простіше, адже вони народжуються лише в сім'ях де є відьма чи відьмак, вампіром стають після переродження, а демон просто усвідомлює що все змінилося. Так було і з ним, він ріс у звичній сім'ї, де ніхто не підозрював про наявність відьом, вампірів та демонів. Випадкова зустріч професора-демона під час екскурсії врятувала його життя, адже для батьків Геміша було пояснено те, що він вундеркінд, і відповідно має виховуватися і навчатися по іншій системі, щоб не стати небезпечним вбивцею. Найчастіше, щоб запобігти такого розвитку подій демони перевіряють дітей які «інші» або «вундеркінди», щоб пересвідчитися чи потрібна допомога для цієї дитини чи ні.

Подружжя пара демонів про яку згадує Дебора Гаркнес у трилогії дещо заперечує ці теорії, та вказує на те, що або настав час для змін або все складніше ніж герої звикли думати та уявляти. Причиною є те, що Софі демон, та вона народилася в сім'ї відьом В той час як у неї та Натаніеля, її чоловіка, має народитися дівчинка-відьма. Це безперечно змушує їх шукати відповідей на філософські питання буття заради подальшого виживання. Також іноді демон має здатність до передбачень, що

притаманно відьмам і деяким людям ясновидцям, чому проявляється ця здатність у Софі, герої припускають, що саме через вагітність відмочкою.

Про особливості цих трьох демонів можна сказати наступне, Геміш має природній хист до політики та юрисдикції, Натаніель є новатором та стверджує, що світ змінився і спосіб виживання демонів має змінитися відповідно, а Софі знаходить себе у мистецтві, де вона передає власноруч зробленим фігуркам живий образ та переносить характер і почуття протагоніста на витвір мистецтва. Це можна спостерігати в епізоді, коли Софі з Натаніелем прибувають до сіменого будинку Бішопів.

Попри несприйняття інших видів, однаково можна проаналізувати, що відьми краще сприймають вампірів, аніж демонів, а вампіри більш зважають на відьму чи відьмака та їх сили ніж на демона. Автор демонструє деякі стереотипні думки щодо демонів через образ Сари, яка є рідною тіткою Діани, власне Діана й озвучує, що Сара ставиться до демонів як до «вічних підлітків, яким не можна довіряти» [35,36]. Крім того Діана пригадувала такі тлумачення тітки Сари про демонів, що вони як «підклас з кримінальними нахилами» які впевнені, що завжди зможуть виплутатися. А їх ген геніальності був названий «надміром розуму та творчих основ», який підштовхував їх до таких злочинів як крадіжки, обман і навіть вбивство. Пізніше, автор висвітлює можливу причину існування таких стереотипів, і все сходиться до того, що молоді й навіть малі демони не розуміють хто вони і що з ними не так. [35,72]

Агата Вільсон, яка входить до Конгрегації від демонів, в епізоді де вона знайомиться із Діаною, розповідає історію і життя демонів з середини. Вона згадує, що з поміж відьом та вампірів, демони найбільше потребують знання першого закону, адже вони не знають свого місця в світі як і того хто ж їх створює. Агата зауважує, що вони не знають у чийій сім'ї проявиться демон наступного разу, і все тому, що вони не знають як приходять до цього світу. Вся історія демонів, ц лише казки та перекази людей, які від початку сприймали їх за ангелів-хранителів,

пізніше за богів із згубними бажаннями, тому звичайні люди їх боялися й ненавиділи, вірячи в те, що демони заволодівали душами людей і доводили тих до божевілля.

Якщо говорити про Агату Вільсон як образ демона-жінки, то автор описала її наступним чином: «То була жінка - красива, з привабливими хоча дещо непропорційними рисами обличчя: її рот був надто широким для такого витонченого лица, а величезні шоколадно-брунатні очі сиділи надто близько одне від одного; її волосся було надто світлим для її медового кольору шкіри» це підтверджує їх не ідеальність та більшу схожість до звичних людей ніж до тих самих вампірів чи відьом. [35,71]. Агата була переконана, що неналежне виховання малих і молодих демонів руйнують їхню психіку та індивідуальність, а тому вони стають загрозою для суспільства. Але як вона зазначила, особистість формується в сім'ї при належних цінностях та методів виховання, через що вона було глибоко обурена стереотипами у сторону демонів.

Якщо говорити про демонів, то з другої частини ми дізнаємося, що не лише відьми та відьмаки можуть зійти з правильного шляху і завдати іншим школи, але й демони також можуть не встояти через заздрість, ревності та страх. Так, наприклад, для Діани стало надзвичайним випробуванням жити у Англії XVI сторіччя разом із другом-демоном Метью Кітом Мерлоу. Він так бажав стати єдиним для Метью, що міг зрадити дружбу і забути про вірність та можливі наслідки своїх вчинків. Так, поплатившись за змову із Луїзою, сестрою Метью, Кіт опинився в програшному варіанті, адже він втратив і друзів і себе самого.

Отож, демони обдаровані люди, які прагнуть зрозуміти себе та дізнатися хто ж вони і для чого існують в цьому світі. Вони цінуються за свої геніальні та унікальні таланти, хоча звісно існує і ціна, це схильність до божевілля. Автор вказує на те, що перш за все потрібно подбати про належне виховання та навчання, адже особистість формується за життя. Відтак, сюжет книги, поступово розкриває для читачів

особливості героїв-демонів та їх характери. Які звісно відрізняються один від одного та розкриваються в епізодах з сильними емоціями або ж важливими рішеннями.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Дебора Гаркнесс представляє для читачів відьом, вампірів та демонів які є надзвичайно наближеними до людей. Авторка трилогії «Всі душі» зображає героїв з непростими характерами й індивідуальними недоліками. Та між ними є відмінності, у відьом це магія і чародійство, у вампірів це довголіття, а у демонів це схильність до геніальності. Відповідно до сюжету трилогії, ці істоти мають свою історію, своє майбутнє і звісно свої сакральні знання. І це стосується не лише відьом, а й демонів з їх унікальним баченням світу і вампірів з їх столітніми досвідами.

Відьми представляються імпульсивними, енергійними та незвичними, адже наявність магії у їх тілі відчувається надто добре, тому вони намагаються уникати скупчення з іншими відьмами чи відьмаками. Найкраще образ відьми й відьмаків можна зрозуміти з аналізів таких герої як Діана, Сара, Емілі, Сату, Пітер Нокс, Ребека Бішоп та Стівен Проктор. Автор для кращого розуміння суті героїв також вказує на те, що їх імена мають прямий зв'язок із характером героя, наприклад Діана названа в честь богині, оскільки вона має досить тісний зв'язок із нею, а її випробування часто приводять до зустрічі з богинею. Окрім того вона сучасна відьма з непростю давньою магією, тоді як Сара навпаки є класичним образом відьми.

Вампіри ж описуються, як надзвичайно красиві та елегантні істоти, при цьому їх мужність та сила, відчувається більш на емоційному рівні, хоча їх описи вказують на те, що і погляду вистачить, щоб зрозуміти, що вони небезпечні. Метью, Ізабо, Гелоуглас та Філіп розкривають ніби образ вампіра з різних часів та різних сторін стосунків. Для них сім'я є важливою, та їх сильно розвинені інстинкти не залишають їм права вибору між сім'єю та парою. Доменіко, Себастьян та Герберт в сюжеті представлені в добре відомих у світі хорорів та фентезі негативних образах вампірів, які не мають моральних цінностей.

Якщо підсумовувати про демонів, то про їх недоліки вказано надзвичайно мало, напрочуд авторка наголошує, що якби не загроза вимирання, а відповідно до

цього ще більша схильність до божевілля то це невимушені, практичні або креативні істоти. Вони найбільше вирізняються своїми здібностями до тої чи іншої діяльності, де проявляють себе геніями. Образ демона можна проаналізувати через таких героїв як Агата Вільсон, Натаніель, Софі та Геміш Осборн. Кожен з них неповторний, але разом із тим вони не відчують себе рівними в правах з вампірами чи відьмами.

РОЗДІЛ 3

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТРИЛОГІЇ «ВСІ ДУШІ» ДЕБОРИ ГАРКНЕСС ТА СЕРІАЛУ «ВІДКРИТТЯ ВІДЬОМ», МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ В СЮЖЕТІ

3.1. Сюжетні відмінності у першій частині трилогії Дебори Гаркнесс «Всі душі» та серіалі «Відкриття відьом»

Трилогія «Всі душі» американської письменниці Дебори Гаркнесс справила велике враження на читачів, а прогнози популярності цієї трилогії змогли зацікавити британський телеканал Sky One де і відбулася прем'єра виходу першого сезону, практично після виходу серіал був продовжений ще на два сезони. Перший сезон базується на першій книзі «Сповідь відьом», варто також зазначити, що автор трилогії бере участь при зніманні серіалу та адаптації його сценарію. Так наприклад, Дебора Гаркнес у анонсі другого сезону заявила, що вони максимально достовірно відображають минулу Англію у своїх серіях, враховуючи від дрібниць в інтер'єрі до вбрання акторів та поведінки їх героїв. [1]

Відмінності адаптованої історії про Діану Бішоп та Метью де Клермона, можна спостерігати уже з перших секунд першої серії серіалу «Відкриття відьом». Якщо автор у книзі спершу знайомить читачів із Діаною як із істориком і відьмою яка відрікається від своєї магії, то серіал знайомить спершу із Метью, який привідкриває життя вампірів, відьом та демонів у сучасному світі. Епізод демонструє нічого не значуще спостереження за героїнею, яка веслує, тобто акцентується перше враження на її характер та силу.

І звісно лекція яку Діана проводить у першій серії не була згадана у книзі, та її представлення для глядачів як доктора історії дещо потісняється моменту вітання Діани з Джиліан Чемберлен, адже їх дружні обійми та посиденьки йдуть у супереч книжковому сюжету, де Діана ставиться до цієї героїні дещо настороже та відчужено. Якщо взяти до уваги образ Джиліан то в серіалі він розкривається повніше, хоча відповідно всіх епізодів з цією героїнею у серіалі, то вона

представляється відьмою яка не може жити за своїми переконаннями, а повністю залежить від свого відьомського округу.

Перше враження від Манускрипту Ешмол 782 у серіалі немов виділили особливо, щоб глядач не знаючи сюжету не пропустив той, факт, що саме для Діани книга відкрилася для працівників бібліотеки які змогли передати в руки доктора Бішопа. Цікаво також те, що в книзі і серіалі однаково напружено висвітлений момент Діаниної роботи з Ешмол 782, проте звісно серіал поширює вплив книги не лише на Діану, але й на всіх істот довкола, особливо привертається увагу на реакцію вампірів, через героїв Метью та Міріам. А от в книзі лише через декілька розділів Діана говорить про те, що саме енергія книги привернула до Бібліотеки та неї таку надмірну увагу від істот. Якщо в книзі Діана вирішує забути про магічний манускрипт не підозрюючи, що це буде початок її історії як відьми та пари вампіра, то в серіалі глядач може оцінити хорошу гру акторки, яка передає глибокі хвилювання та переляк героїні через магічний палімпсест.

Звісно, що в серіалах та фільмах прийнято прискорювати розвиток подій, і серіал «Відкриття відьом» не є винятком. Уже в середині першої серії глядач може побачити до чого призводить загроза вимирання для вампірського світу, а саме вони втрачають здатність створювати собі подібних. Якщо у «Сповіді відьом» про таку загрозу згадує Метью у лабораторії, пояснюючи всі ті заголовки про вампіра в Лондоні, то серіал явно демонструє ці наслідки у епізоді з Маркусом, який намагався врятувати свого друга від загибелі та йому це не вдалося. Пізніше Міріам розповідає йому про причини такого розвитку подій.

Якщо говорити про героя Метью де Клермона, то спершу глядачі знаходять його як вірного християнина, у храмі під час молитви, це той аспект про який наголошується і в книгах, коли йдеться про головного героя. Та пізніше у серіалі він показаний з дещо егоїстичного боку, як справжній вампір він не ділиться правдою навіть із сином, а його наміри цікавлять тільки його подальші можливості, і аж точно він не намагається зрозуміти важливість нещодавніх подій для відьом чи

демонів. Можна стверджувати, що у першій частині книги цей вампір має менш жорсткий образ, адже після усіх пережитих століть він намагається не завдавати надмірної шкоди для оточуючих.

Перша зустріч Діани та Метью у Бодліанській бібліотеці Окфорда має найменшу кількість відмінного, адже у серіалі актори практично цитують своїх героїв з книги. От тільки в книзі магія більш прихильна до Діани, і вампіру не доводиться ловити бажану книгу, яку відьма зняла з полицки магією. Наступна ж їх зустріч виходить за межі бібліотеки, хоча в книзі вони тривалий час спілкуються лише в читальному залі, за винятку слідкування за Діаною. До речі після одного такого напруженого перебування в бібліотеці, Шон та Діана вирушають до пабу, хоча відповідно до сюжету книги вони не раз мали такі посиденьки в студентські роки.

Серіал також доповнюється додатковими епізодами, які врешті призводять до тих самих подій що й в книзі. Одним із таких епізодів є така собі зрада Джиліан, адже вона вирішила розкрити Діаніні таємниці для інших відьом, а от в книзі автор просто вказує, що та з дитинства, а точніше після смерті батьків героїні, шпигувала за Діаною. Іншим епізодом є змова Сату, відьми із Фінляндії, та Пітера Нокса, давнього ворога Діаниної сім'ї.

Те як Метью стежить за Діаною теж має дещо інший відтінок, адже за сюжетом книги він простояв до ранку дивлячись як Діана спить та мерехтить. Тоді як в серіалі це явно має більш експресивний та сексуальний характер поведінки. Протистояння яке продемонструвала Діана у розмові з Метью, після веслування, теж відсутнє в книзі, та його можна порівняти з пізнішим одкровенням Метью про те, що його здивувало, те що Діана не злякалася його і не вдалася до втечі, тоді як він розумів, що не кожен може спокійно зустріти погляд вампіра, а особливо його.

Друга серія теж дивує читачів новими елементами історії про Метью та Діану, адже вона переносить їх до Італії. Де знаходиться штаб квартири Конгрегації, а також вони знайомлять з Джульєтою, і розкривають усю ту її жагу до Метью де Клермона, яка наприкінці першої частини трилогії ставить Метью за крок до смерті.

Джультета викликає неприємне та нездорове враження, адже усі її дії ніби підсвідомі і причиною таких імпульсивних безумств є те, що вона «зломана» Гербертом як особистість. А історія з туристом і Доменіко немов підтверджують це.

В тому епізоді з'являється Доменіко, ще один персонаж який у міру того, що має спільні минулі історії з Метью, є небезпечний герой, який всяко хоче взяти реванш над Метью де Клермоном. Та він мов той самотній безумний вовк, дбає лише про себе, і грає лише за своїми власними правилами. Так ці епізоди ніби доповнюють картину перепланих історій з минулого Метью, які розкриваються в «Сповіді відьом» з історій Метью та трохи Ізабо.

Полювання Метью разом з другом Гемішем Осборном, та проведення вихідних за Оксфордом, досить багато зберегли з книжного епізоду. Однак звісно, сам процес полювання виражається яскравіше у серіалі, адже глядач може більш наочно побачити та оцінити силу та швидкість вампіра. Та це все забувається після розкриття деяких секретів головного героя для свого друга. Попри все в книзі дещо глибше розкривається минуле Метью та його розкаяння за убитих жінок ніж у серіалі, де він зображується на межі до втрати самотролі через відьму.

Практично з другої серії можна виокремити усі ті відмінні адаптовані для широкої публіки епізоди. Наприклад, Пітер Нокс з Діаною з розмовою у кав'ярні, або ж Сату яке починає переслідувати Діану ще в Оксфорді, хоча вперше у трилогії згадується при викраденні Діани із замку Ізабо. Ця відьма ніби уособлює при перших її появах усі негативні образи відьом, сильна та жорстока. Вона ніби має за ціль зберегти відьомську общину від розкриття, та насправді ж її образ досить складнішим виявляється у серіалі. Так наприклад те, що вона вирушає до архіву Конгрегації, щоб знайти приховані факти про родину Бішопів, Сату де ще раз переконується які небезпечні та безцеремонні бувають вампіри такі як Доменіко, хоча в книзі вони досить схожі за своїми образами та діями. Особливо це стосується її розмови з Мерідіаною. Адже вона за свободу для відьом, та при цьому вимагає від Діани життя в рамках відьомських правил.

Епізоди з книги та серіалу дещо сплутані, особливо це стосується черговості відвідин Діани житла Метью в Оксфорді. Їх розмови про ситуацію щодо манускрипту в минулому та їх сьогоденні, а також відвідини лабораторії. Де головна героїня знайомиться з генетичними дослідженнями вампірів про існування усіх створінь. А також у серіалі повністю випущені заняття йогою, що не зовсім зрозуміло, адже вони напряду демонстрували читачу, що як всі люди різні, але їх об'єднують спільні інтереси, так й істоти, можуть співіснувати розділяючи інтереси та погляди.

От наприклад, відповідно до сюжету трилогії Маркус ніколи не залишався з Діаною, щоб оберігати її від інших істот, по книзі її супроводжувала Міріам, а от серіал показує стосунки між Маркусом та Діаною, і відповідно до цього сам події дещо адаптовані під оновлений сюжет. Пітер Нокс вторгається до Діаниної квартири перед вечерею Діани з Метью, і там бачить їх разом. Цікаво те, що під час цієї вечери Метью, розповідає факти про вампірів, як і в першій частині трилогії.

Погрози, а саме фото вбитих батьків, які отримала Діана теж провокують події які не описує книга, проте глибоко та емоційно передають герої у серіалі, Діана сповнена рішучості та безвиході прямує до Джиліан, щоб відкрити тій очі на те, ким насправді є Пітер Нокс. А ділі вона йде до бібліотеки, де замовляє манускрипт Ешмол 782 через який все почалося. В бібліотеці, як і було написано в книзі, вона не змогла ще раз замовити книгу, Шон, працівник бібліотеки, повідомив, що книга втрачена вже кілька століть. Нокс демонструє свою владу завдаючи шкоди Шону, звичайній людині без краплі магічної сили, у серіалі це провокує Діану до відьмовітру. Метью втигає, щоб підтримати Діану коли вона практично втрачає контроль над стихією, а от відповідно до книги, відьмовітер появляється у квартирі Діани коли та бачить надіслані фото батьків.

Четверта серія привертає увагу образами Ізабо та Марти. Адже автор описувала Ізабо, як не набагато старішу за сина, тобто по книзі, Ізабо де Клермон – елегантна та холодна, молодод виглядає і виражає непростий характер та сильний характер.

Саме вік акторки вражає і приковує увагу читача спершу, та дивлячись на уже дещо не молоду але красиву та елегантну жінку легше уявити її багатий досвід та розділити жіноче горе яке вона перенесла, втративши коханого чоловіка, сина та доньку. Ізабо у книзі хвилюється більше за життя Метью, а не за сім'ю та те, наскільки привернеться увага до родини де Клермонів.

Цікавим та відмінним від сюжету також є стичка Джульєти та Міріам, коли італійська вампірка вдерлася до Маркуса, щоб вивідати де знаходиться Метью. Слідом за цим Діану переконують бути обережною з Ізабо де Клермон так як та вбивця відьом, а в книзі Діана вже знала, що відьми вбили і Філіпа і її власних батьків. Епізоди з участю Конгрегації, де Пітер Нокс та Сату намагаються всіма неправдами відібрати Діану у Метью, теж допомагають читачам прослідкувати те про що в книзі лише можна було логічно прослідкувати, а той домислити. Під час зібрання Конгрегації у серіалі надзвичайно чітко продемонстровані істоти які навіть у книзі, зображені як герої з самими негативними рисами, такими як заздрість, жага до влади та сили, тощо.

Джиліан наприклад теж розкривається не як відьма яка прагне сили та визнання, а як відьма яка не здатна вступити в боротьбу навіть за свої погляди, що вказують на слабкість характеру або ж на заручника «традицій та правил». Та нажаль саме те, що у серіалі це образ зображено дещо менш загрозливим і більш безпечним вбивство Джиліан ніби повертає глядачів до факту, що яким би Метью не був з Діаною він залишається вампіром. Це яскраво демонструють паралельні епізоди полювання Ізабо та Метью, і в книзі почуття Діани глибше описані, аніж продемонстровані у серії, хоча вони компенсуються її реакцією на смерть Джиліан.

Починаючи з епізоду де Метью залишає Діану у Сеп-Турі і в неї просинається відьмовода сюжет книги та серіалу відрізняється лише адаптованими елементами гри інших образів, зокрема учасників Конгрегація, Софі та Натаніеля. Наприклад, Болдвін оголошує, що ніхто більше не вторгнеться до його дому, і він сам привезе Діану для допиту Конгрегації. Фактично після цього відбувається змова Сату та

Герберта, які планують викрасти Діану Бішоп та дізнатися її таємниці будь-якими методами. Щодо Софі та Натаніеля, то у серіалі Натаніель не такий стереотипний, а справжній новатор, що впевнений прийшов час змін, особливо щодо життя та культури демонів, а Софі зізнається для Агати, що вона нащадок відьми, а її внучка майбутня відьма. Ще одним епізодом який стається водночас це ще одна зустріч Метью та Геміша, в книзі вони спілкувалися лише одного разу, і Метью не потрібен був друг, щоб зрозуміти свої почуття та зробити крок на зустріч Діаниним почуттям.

Наступними сюжетними відмінностями, є Мерідіана яка досі залишається в полоні у Герберта і не може померти. Ця відмінність приводить до катувань Діани у Ла П'єрі, та відповідно до трилогії Сату не лишилася сил, і не забирала Мерідіану від Герберта коли той зникав, щоб не зіткнутися з братами де Клермонами. Але найбільший подив для глядачів які читали книгу, стало б не епізод з визволенням Мерідіани, а її останні слова у шостій серії «Дякую ткале!». Відповідно до книги Діана була єдиною відомою ткалею, про яку було відомо, нажаль дослідити чи являється Сату ткалею можна буде вірогідно лише у третьому сезоні «Відкритті Відьом».

Надзвичайно хвилюючим та емоційним є сьома серія сезону яка не обмежується розповіддю Емілі про її здогадки як та чому Стівен та Ребека зачарували Діану, а яка показує події минулого для читача, сповнених дитинства, віри в казку та батьківської любові й звісно магії. Емілі та Сара демонструють іншу сторону підтримки та переживання цих хвилюючих подій. Однак Сату, яка навідується до Пітера Нокса розкриває таємницю яку намагалися приховати Діанині батьки, вона вказує на те, що це Діана володіє потужними силами, а не Ребека чи Стівен.

Серед відмінностей знаходиться змова Доменіко з Болдвіном, та полон Сату вампірами. Як і всі подальші події до закінчення першого сезону, зокрема це висунення обвинувачення для Болдвіна та голосування за його страту. В цей час Діана з Метью та іншими близькими планували подорож у минуле. Не знаючи, що Сату, Герберт та Пітер Нокс прибудуть за мить до того як Діана та Метью мали б

вирушити в добу Єлизавети до Лондону. Чи встигли герої вирушити в минуле залишилося загадкою для глядачів.

Отже, сюжет серіалу «Відкриття відьом» досить адаптований для сучасного суспільства. Зокрема до сюжетних відмінностей між сюжетом першої частини трилогії та серіалу можна віднести усі події які розгортаються довкола учасників Конгрегація, головними з них є Болдвін де Клермон, Пітер Нокс, Сату, Доменіко та Агата Вільсон. Також цікавим аспектом є історія з Мірідіаною та її передбаченням, адже Сату переконана тепер у значимості Діаниної сили. Серед основних відмінностей є деталі про пару демонів Натаніеля та Софі, адже завдяки їх тісному зв'язку з Діаною Бішоп, Агата встає на сторону Болдвіна. Деякі з цих та інших епізодів у серіях привертають та акцентують увагу глядачів на тому, що можна було прослідкувати за допомогою причинно-наслідкового аналізу під час перечитуванні трилогії «Всі душі».

3.2. Аналіз сприйняття трилогії «Всі душі» та серіалу за мотивами книг Дебори Гаркнесс «Відкриття відьом»

У одному із своїх інтерв'ю Дебора Гаркнесс автор трилогії «Всі душі» розповіла як виникла ідея написати сюжет цієї трилогії з відьмами, вампірами та демонами. Можна з впевненістю сказати, що натхнення знаходять у звичних та буденних речах, потрібно лише вміти зважати на деталі довкола. Дебора Гаркнесс повідомила, що такою деталлю для неї стала вітрина із книгами фентезі про вампірів, відьом та демонів. Саме це змусило її задуматися, про наступні питання: якби все ж ці істоти існували поміж людей де б тоді вони були? Чим би вони змогли займатися та що в них було б особливого?.

Взявши першу частину трилогії до рук на зворотній стороні палітурки видавництва «Клуб Сімейного Дозвілля» ви можете знайти відразу три цитати з відгуків про «Сповідь відьом». Так наприклад перша цитата від People «Чудово продумана фантастика для дорослих, яка чимось нагадує «Гаррі Поттера чи «Сутінки», - роман зачаровує.» будучи знайомою із виданнями цих творів і з їхніми

екранізаціями можна сказати, що як мінімум цей відгук підтверджує те, що насичені події та цікаво підібрані герої першої частини об'єднало широке коло шанувальників. Авторка відгуку також зауважує, що це казка яка поєднує в собі і магію, і науку і заборонене кохання, а такий сюжет можна прирівняти до вдалого заклинання.[35]

«Романтична й напружена книга!» - Oprah Magazine на думку редакції саме ці слова найкраще характеризують сюжет «Сповіді відьом». Окрім цього відгук у журналі акцентує увагу на тому, що Дебора Харкнесс створила історію де практично всі деталі поділяються на ерудовані та романтичні. І ще один журнал, а саме в Entertainment Weekly, висловили думку, що «Сповідь відьом» може стати другими «Сутінками». Що загалом можна трактувати, як прогноз популярності для трилогії.[35]

Про «Сповідь відьом. Тінь ночі» у BookPage написано наступне «Дуже цікавий твір... Сповнена романтики й небезпек історія, яка триматиме вас в напрузі аж до самого завершення...». Ця напруга утримує увагу читачів та збільшує популярність історії про Діану та Метью. Якщо аналізувати найбільш відомі відгуки про трилогію «Всі душі» Дебори Гаркнесс, то можна дійти до висновку, що кожен фідбек доповнюється іншим при цьому вони не суперечать один одному, а скоріше є підтвердженнями. Можна навіть припустити, що сюжет викликає схожі емоції та асоціації, але відповідно до вікової категорії вони сильніші.[36]

Прикладом цього можна вважати відгук читачки, яка розповіла, наскільки історія Діани вразила її. Аналізуючи її рядки можна було сказати, що читачка практично перейняла на себе історію та почуття головної героїні. Так, якщо говорити про реакцію читачів на трилогію Дебори Гаркнесс то можливо важливу роль зіграло й те, що авторка створила образ прототип самої себе реалізувавши для головної героїні свої нездійсненні бажання. Прикладом є та ж гра в драматургії, авторка книг під час зустрічі з читачами сама розповіла, що завжди хотіла спробувати себе в драматургії.

Якщо звернути увагу на відгуки про останню частину трилогії, то найперше, чим вони схожі це визнанням того, що розв'язка історії про Діану Бішоп та Метью де Клермона варта була двохрічного очікування. Друга спільна риса це прикрість, що історія закінчена, читачі практично у своїх відгуках запитували авторку, що ж вони тепер будуть робити, коли книги дописані. Відповідь прийшла неочікувана – читачам було запропоновано серіал за мотивами трилогії «Всі душі». [9]

Якщо взяти до уваги, що сюжет книги визначали як аристократичне фентезі про заборонене кохання, то серіал дещо поступився своїми відгуками. Адаптований сюжет серіалу «Відкриття відьом» залишив не всіх читачів такими ж задоволеними як сюжет трилогії. Ти більше така реакція читачів дивує якщо згадати, що автор трилогії Дебора Гаркнесс безпосередньо приймає участь у зйомках серіалу. Найбільше вона піклується про збереження деталей через які легше занурити глядача у атмосферу магічного та таємного світу і звісно забороненого кохання.[15]

Якщо успіх книги можна підтвердити тим, що всі частини трилогії «Всі душі» відповідно до New York Times стали бестселерами, то серіал «Відкриття відьом» можна назвати цілком успішним теж. Це пояснюється тим, що по виходу першого сезону, що складається із восьми серій, було заплановано і затвердження роботи над ще двома сезонами, другий шанувальники очікують уже на початку наступного 2021 року з нетерпінням. А нині серіал уже набрав більше п'ятисот тисяч переглядів на YouTube за місяць часу.

Однаково, найбільше невдоволення викликав не так сюжет та деякі його доповнення, а спрощені та пришвидшені стосунки Діани та Метью. Адже вони у серіалі несуть у собі більш сексуального характеру, та менше загострюється увага глядачів на етапи їх порозуміння та визначення їх стосунків для себе самих. Про це неодноразово згадували у питаннях до автора, адже не було епізоду про чаювання, йогу, тощо. Це заборонене кохання аж надто раптово визначається героями, і тоді не так акцентується увага, на словах Діани про час.

Якщо деякі герої розкриті в серіалі набагато чіткіше, що визнають глядачі, та про деяких героїв стає ще менше відомостей аніж в книзі. Якщо говорити про останніх, то мова йтиме про Філіпа, Ізабо та Марту, адже слова Ізабо у серіалі про те, що богиня має свій особливий гумор, залишаються нерозкритими. Так само і історія Філіпа згадується ніби до слова, перед закритими дверми та поясненням особливого ставлення Ізабо до Відьом.[8]

Марк Сілвер наприклад, залишив скоріше негативний відгук про серіал, де він виділив епізоди які на його думку перетворюють серіал на джерело убогих веселощів. Наприклад, лекція яку продемонстрували у першій серії під керівництвом Діани Бішоп він визнає як нудну та непродуману академічну годину, через це не визнає героїню «академіком». Відтак критик висуває ще декілька причин, через які серіал мав би бути не надто популярним.[17]

Якщо говорити про пояснення Дебори Гаркнесс, то оскільки її історія все ж таки була про Метью та Діану, то і увага акцентується на них більше в книзі та серіалі. А тому деякі з героїв залишаються мало розкритими для глядачів та читачів, які стежать за розвитком подій у магичному світі Дебори Гаркнесс. Так наприклад, у «Сповіді відьом» можна знайти передмову від Галини Пагутяк яка називається «Дивовижні стосунки магії та науки», яка ніби попереджує читачів про складний сюжет, де переплітаються наука та магія, закон та почуття, і звісно відьма-науковець і вампір-християнин. [35]

Про такі нюанси зазначала не раз у своїх інтерв'ю й автор Дебора Гаркнесс, проблематики образів та ідеалізовані стосунки міцно переплітаються і створюють ще більшу напругу яка змусила читачів дочекатися фіналу історії. Синтез наук і релігій створює такі собі переходи від одної риси характеру героя до іншої. Наприклад, те що, Діана звертається до богині та при цьому є істориком науковцем, спрощує міф, що науковці не вірять в релігію, так наприклад Метью християнин, вампір та генетик, теж ніби провокує цей стереотип.

Під час перегляду серіалу виникає питання до зміни місця вбивства Діаниних батьків, відповідно до сюжету книжки їх вбили в Африці, у Нігерії, а от у серіалі Діана згадує, що це сталося на кордоні України з Росією. Це можна віднести до решти відмінностей про які згадують у своїх відгуках критики та шанувальники, але можна припустити, що це було зроблено для того щоб спростити сприйняття сюжету в серіалі та об'єднати ще більше коло людей які зможуть зацікавитися цим серіалом.

Аналізуючи відгуки та відмінності сюжетних ліній трилогії та серіалу, можна підсумувати, що аристократична версія цієї історії опублікована на сторінка відрізняється сюжетом та зворотною реакцією читачів, тому що серіал більш адаптований до мас культури. А відповідно менше наукових термінів, менше деталей з історії наприклад, які без акцентування героїв можуть бути легко пропущені глядачами. Або ж ті самі стосунки та емоції, вони продемонстровані режисерами відповідно до сьогоденного попиту цільової аудиторії фантезі та фантастики.

Прочитавши вперше трилогію «Всі душі» мене зацікавило те, як Дебора Гаркнесс поєднала магію та науку, заборонене кохання та пошук першого закону, таємниці та розкаяння. Тому, дізнавшись про вихід серіалу за мотивами трилогії стало цікаво проаналізувати наскільки буде адаптована історія Метью та Діани для глядачів. Отож, перше враження від перегляду лише однієї серії викликало супротив сприйняття того, що це та ж історія, що і в книзі тільки в інтерпретації режисерів. Та по мірі розвитку сюжету всі невідповідності у серіалі починають вибудовувати як додатковий бекграунд до «Всіх душ». А спецефекти та музичний супровід звісно швидше та глибше можуть вразити, адже для цього не потрібно докладати зусиль, що прочитати та усвідомити епізод із книги. [5]

Наприклад такі зворушливі моменти, як прояв відьмоводи, історії про те, як Діану зачаровували, смертельна небезпека для Метью та полон Діани ніби сильніше занурюють читачів та глядачів у емоційний стан співчуття та переживання за героїв.

А для тих хто читав трилогію, то можливо навіть доповнюють раніше прочитані епізоди емоційним забарвленням. Тому можна припустити, що атмосфера яку Дебора Гаркнесс створила на сторінках книг переходить до серіалу. Проте, якщо досліджувати саме відгуки про екранізацію, то книги сприймалися все ж на рівень вище. Тобто всі ці наукові звання, колишні соціальні статуси і тому подібне справили своє враження на читачів, оте характерне спілкування на рівні колег, з ввічливістю та загрозою водночас не давали забути, що це зовсім не звично для фантастичного серіалу мас культури.

3.3. Написання трилогії як метод мотивації для вивчення історичних, лінгвістичних та генетичних аспектів

Дебора Гаркнесс у своїй трилогії «Всі душі» поєднала більше ніж декілька міфологічних образів, а разом із тим непростих та досить глибоко розкритих та описаних головних героїв. Вона фактично ввела в сюжет не лише синтез релігійних культур але й синтез із декількох наук. Якщо у сюжеті книг пліч о пліч живуть християни та язичники, і навіть створюють сім'ї, то з наукою складніше.

Наприклад, серед явно виражених є алхімія, історія та генетика, до цього списку також можна додати лінгвістику, окультні науки, релігієзнавство й економіку. З допомогою такого синтезу наук автор ніби розкриває ще глибше своїх героїв, демонструючи при цьому приклади освіченої та талановитої людини. Доцільно буде згадати стереотипи про міфологічних істот у «Сповіді відьом», відьми вивчають науки, вампіри проводять наукові дослідження, а демони мають хист і навіть геніальність.

Коли в навчальних закладах навчають історії, навчаючись в школі й в університеті доводилося чути, що предмет заучується щоб задати залік, для чого він політику чи іноземному філологу не всі знали чи не всі розуміли. Дебора Гаркнесс будучи істориком відповідає на ці питання і навіть пропонує метод сприйняття історії та використання історичних знань у житті. Мова йде про її принципи, адже

вона переконана, що історію потрібно знати, щоб розуміти життя та уникати, а ще краще вирішувати труднощі маючи досвід.

«Вчитися краще на чужих помилках» - ця фраза відома для всіх, та Дебора Гаркнесс звертає увагу, що недостатньо просто знати з історії про помилки яких вже допустили в минулому адже в більшості випадків люди починають звинувачувати попередників за ці проблеми чи помилки. Натомість Дебора Гаркнесс вказує на те, що знаючи про історичні помилки ви маєте знайти їх причини, чому вони виникли та як вони були вирішені, або ж яким чином могли б бути вирішені.

Головна героїня Діана Бішоп є істориком, яка спеціалізується на алхімії. Метью зауважував, що вона вивчаючи роботи історичних діячів та науковців надзвичайно добре розуміла характери цих людей та причини які привели їх до тих чи інших відкриттів чи домислів. На думку Дебори Гаркнесс історичні аспекти та деталі мають вагоме значення, а тому її роман визначають як історично-фантастичний, адже особливо у першій та другій частині надзвичайно велике значення достовірних історичних відомостей. Щоб зберегти історичну достовірність авторка вказує для своїх читачів, які герої були реальними людьми, яких вона трохи змінила, а кого вона створила для світу який описаний у трилогії «Всі душі».

Читаючи про героїню яка просто захоплена історією важко абстрагуватися та не задуматися про те, а що ж ти знаєш із історії. А особливо це підсилюється під час читання другої частини трилогії «Сповідь відьом. Всі душі», адже там події переносять в Англію епохи Єлизавети. Всі історичні та видумані герої створюють захоплюючий сюжет який безсумнівно може стати хорошим поштовхом для ознайомлення із такою наукою як історія.

Щодо алхімії, то вона тісно переплітається у сюжеті з історією, лінгвістикою та генетикою. Відповідно до сюжетної задумки алхімія допомагає здійснити генетичне відкриття про походження вампірів, демонів та відьом. Та як пояснює головна героїня, всі алхімічні тексти мають алегоричних характер тому важливо знати лінгвістику, щоб вміти аналізувати алегоричні тексти відповідно до історичного

контексту. Впродовж трьох книг головні герої шукають та вивчають алхімічний манускрипт, а допомагають у цьому генетичні лабораторні дослідження.

Можна припустити, що епізод де Діана в лабораторії Метью і їй пояснюють їх попередні результати досліджень, а пізніше результати її генетичних аналізів могли спантеличити не одного читача. Не знаючи біохімії важко зрозуміти всі ті визначення щодо ДНК та мітохондріальних клітин та маркерів. Це вузько спеціалізована наука, проте той факт, що історик дещо таки зрозумів говорить про те, що мінімум знань можливо потрібно все ж таки володіти для всіх.

Лінгвістика до прикладу згадується не лише при аналізі алегоричних творів, але й в окремих епізодах щодо знань мов. Наприклад частіше за все це герої ніби підсвідомо аналізували акценти своїх співбесідників. Другим таким фактом можна вважати використання в тексті таких мов як французька, окситанська, німецька, староанглійська та староеврейська. Так наприклад, Діана не змогла розпізнати окситанську, попри те що вона знала про цю мову чимало фактів. Ізбо ж зробила такий собі коментар, що теплокровні створіння надто неосвічені на сьогоднішній час. Це теж можна тлумачити як ще один виклик для читача вивчати іноземні мови.

Окултні науки згадувалися в перших епізодах із Пітером Ноксом, який ніби то їх досліджував. Що знову ж говорить про те, що якщо щось навколо тебе відбувається ти маєш вміти помічати ці деталі, а далі уже дедукція з індукцією зможуть тобі допомогти. До цих методів часто звертаються герої трилогії коли займаються пошуками відповідей на свої питання.

Релігієзнавство, сам факт того, що головні герої це міфологічні образи, то цікаво, що при цьому відьми моляться Богині, так наприклад Діана бачила стару, матір та молодицю. Звідси і її вогняні стріли та лук, а також магічна сила яка так чи інакше пояснюється або ж має зв'язок із силами покровительки відьом. Вампіри будучи довгожителами можуть проносити свою віру і в майбутнє. Метью наприклад віруючий вампір християнин, та звісно поняття гріха у нього своє. Але все ж для нього залишається важливою сповідь та прощення, і найперше самого себе. Філіп

явно язичник, і він без сумніву знає як приносять дари для богів. Вистачає й тих героїв, кому не довіри й вони не задумуються про її роль в своєму житті. Про те чи є відмінні схильності до релігії у демонів Дебора Гаркнесс не зауважувала у своєму творі.

Філософія з її питаннями та першим законом супроводжують чи не кожен крок та дію головних героїв. Фатум чи власний вибір, що врешті визначає за головне Дебора Гаркнесс у своїх книгах можна дослідити після аналізу. Наприклад, якщо брати до уваги, що Ребека передбачила Метью ужитті своєї дочки після того як Діана зупинилася і зрозуміла, що вона його покохала, то все ж було б вірно сказати, що герої мають право вибору. І власне після цього вони отримують якісь наслідки, і крок за кроком розвивається сюжет. Але богиня сама сказала Діані не відпускати Метью, бо він її, а звідси й висновок – це її доля.

Пошук першого закону в сучасному світі здійснюється сучасними методами. Відтак синтез наук і культур та їх відомостей допомагає знайти відповідь на ці питання та відслідкувати себе і своє призначення у світі. Тут цікавим аспектом був Ч. Дарвін та його праця, адже автор досить цілісно зосередив увагу на цьому та можливих теоріях та їх підтвердження і спрощення. Але оскільки роман не лише з історичними аспектами, але й з магічними, то на деякі питання магія може гадати відповідь навіть швидше аналізів.

У сучасному світі, де синтез культур з допомогою інформаційних технологій здійснюється в рази частіше та швидше важче стало знаходити мотивацію для навчання та освітніх процесів. Та можливо такі хобі як читання та перегляд серіалів зможуть надати додаткові ресурси для мотиваційних потреб. Якщо книги стають менш популярними то їх екранізації можуть стати тим самим натхненням для отримання знань через напружені й цікаві сюжети, складних та таких близьких і далеких головних героїв.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У сучасному світі мас культура максимально адаптована до суспільства та їх потреб. Це як правило дозволяє проаналізувати соціологічний вплив відповідно до потреб та проблем суспільства на момент створення сюжету. Якщо ми говоримо про те, що сюжет трилогії Дебори Гаркнесс «Всі душі» визнаний сучасниками як аристократична казка для дорослих і відноситься до історико-фантастичних романів. Тоді як серіал «Відкриття відьом» знятий за мотивами трилогії ще більше адаптований до сучасності та молоді зокрема. Тому можна знайти дуже багато сюжетних розбіжностей у трилогії та серіалі за її мотивами.

До таких відмінностей можна віднести додаткові епізоди у Венеції яких не було у першій частині. Ці епізоди знайомлять глядачів із членами Конгрегації та розкривають цих героїв детальніше ніж це зробила Дебора Гаркнесс у своїй трилогії. Також існує відмінність у образах, наприклад Ізабо яка мала б виглядати молодше відповідно до її опису в першій частині «Сповідь відьом». Образ Натаніеля теж не співпадає з книжковим, він не такий боягузливий та правильний демон як у книгах, а прогресивний демон та хороший ІТ спеціаліст. Джиліан в серіалі зображена не заздрісною відьмою, а відьмою яка не може відстояти свою думку. Розвиток стосунків головних героїв Діани та Метью теж має надзвичайну велику кількість відмінного, серіал фактично демонструє їх обрізану та пришвидшену версію.

Ці та інші несхожості справили різне враження на шанувальників трилогії «Всі душі». Якщо брати до уваги, що на кожную книжку знайдеться свій читач, то трилогія Дебори Гаркнесс знайшла своїх читачів, це підтверджують численні відгуки та екранізація твору. Однак не для всіх критиків серіал виявився достатньо серйозним та продуманим. Хоча це можна пояснити тим, що серіал більш адаптований для сприймання різного вікової категорії, можна припустити, що він орієнтований на молодь та підлітків.

Сама трилогія «Всі душі» врає синтезом культур та наук у сюжеті. Адже Дебора Гаркнесс занурює та пояснює чимало наукових деталей про які пише на своїх

сторінках. Оскільки там згадуються навіть достовірні факти, то під час аналізу можна висунути теорію про те, що в книзі наявні мотиваційні аспекти які спрямовані на розвиток читачів.

ВИСНОВКИ

Інтеграція культурних та наукових аспектів у наш час відбувається надзвичайно швидко і це стає причиною створення нових тенденцій. Така стрімка взаємодія сприяє розвитку, але стає перешкодою у визначенні першоджерел, первообразів і т.д.. Прикладом може стати дослідження міфологічної свідомості сучасного суспільства та літературних робіт. Якщо брати дослідження першообразів відьом, вампірів та демонів, то навіть етимологію цих слів то досі достовірно не відомо звідки ж воно походить. За етимологічні основи визнали найбільш поширені теорії як і з походженням образів, адже популярними образи стали відповідно до культури того народу який поширював його у суспільстві.

Отож, якщо говорити про етимологію походження слова «відьма», то прийнято вважати, що воно походить від староанглійського «wīsse». Якщо спершу це слово значило, жінку-чарівницю, то християнська релігія змінила це значення на повністю негативне. З того часу відьом стали асоціювати з дияволом та нечистими силами. Саме через це слово «відьма» намагаються не вживати зараз прихильники та послідовники культу чародійництва, замість нього вони пропонують «wīssa», яке далеке від християнського та розкриває його в позитивному значенні, як жінку яка знає світ та має сакральні знання про нього.

Образ вампіра став популярним у наслідок готичних англійських романів про вампірів, Дракулу. Саме тому зараз ми використовуємо слово з англійської мови «vampire» (вампір), проте вважають, що етимологія цього слова йде від слов'янських коренів. Як і образ вампіра між іншим, популярним цей образ зробила Західна Європа, але походження цього образу теж зазначають з слов'янської міфології. Та згадки про нічних створінь які підтримують свою життєздатність через кров теплокровних можна знайти практично у кожній культурі і кожній країні, та при цьому образ буде відрізнятися, найбільша різниця була помічена з китайською міфологією, адже вони акцентували що вампір сититься життєвою енергією.

Етимологія слова «демон» вказує на латинське і грецьке походження, тобто в латинській мові воно вживалося для позначення міфологічних істот та менших богів, а от в грецькій мові це слово найбільше використовувалося при розмовах про злих духів. А після ранніх християнських перекладах, воно почало частіше використовуватися для позначення нечистого духа та язичницьких ідолів. У грецькій культурі, демони набувають образу чудовиськ які завжди прагнуть знищити порядок в світі, але існує згадка про те, що в світі Діоніса були демони й те що з допомогою образів демонів греки уявляли деякі з людських якостей. Як це було і з поняттям про відьом, значення та уявлення про образ демона теж дуже змінилися під впливом християнської церкви. Демонів стали асоціювати з пеклом та муками, з дияволом та загрозою.

Отже, проаналізувавши історію згадок про образи відьом, вампірів та демонів, можна стверджувати, що найпоширеніші етимологічні та міфологічні теорії про цих міфічних істот були визначені як їх першообрази. Під час пошуку першообразів відьми, вампіра і демона та їх характерних ознак, ми порівнювали відомі сучасні твори в літературі та кіно. Це було зроблено, щоб з'ясувати нас кільки та як саме змінилися ці міфологічні образи, та якими їх уявляє сучасне суспільство. Більшість із відомих серій про вампірів чи відьом, романтизують їх, і через наявність у людях міфологічного мислення навіть у XXI сторіччі вони ідеалізуються та мають кожного разу все менше відмінностей від звичайних людей. Про це можна довідатися з робіт Дж. Роулінг, У. Швайкерт, С. Маєр та інших сучасних авторів які пишуть про відьом, вампірів та демонів.

Для розкриття теми та поставлених питань, було досліджено образи відьми, демона та вампіра відповідно до сюжету трилогії «Всі душі». Дебора Гаркнесс вказує на те, що відьми магічно обдаровані створіння, і кожен з них має свої нахили до якогось певного виду магії чи чародійства. Хтось може призивати вогонь, воду, вітер чи звертатися до землі, а комусь добре вдаються заклинання та цілительство. Автор книги говорить також і про такі можливості як подорож у часі, перебування

між світом мертвих та живих і звісно присутності богині покровительки у житті відьом.

Вампіри ж затрачають надзвичайно малу кількість енергії під час руху, та й холод і спека для них не страшні, а швидкість і сила більша ніж у звичайних людей. До того ж вони завдяки довголіттю можуть набути більш ніж 1500 років життєвого досвіду, що робить їх старішими можливо від усіх інших сучасних вампірів. Якщо мова йде про демонів, то Дебора Гаркнесс не дуже багато розкрила про цих створінь, але основна їх відмінність полягає в їх геніальності та відмінному від інших світогляді.

Вампіри, відьми та демони живуть як звичайні люди, зі своїми традиціями, заборонами та проблемами. Попри все для них значить сім'я та традиції, але звісно знайдуться у трилогії і герої які жадають більшого не зважаючи ні на що. Проаналізувавши героїв трилогії можна віднести до таких героїв Пітера Нокса, Джиліан, Кіта Марлоу, Луїзу де Клермон та Себастіана. Ці герої розкривають ще одну рису образів вампіра, відьми та демона, а саме те, що вони як і люди можуть піддатися спокусі чи просто не встояти перед випробуваннями які їм принесла доля.

Діана Бішоп відьма з неймовірними магічними здібностями для відьом її часу, забуває хто вона насправді та до чого вона мала б прагнути в житті, але знайти себе їй допомагає Метью де Клермон, вампір який має великий життєвий досвід та попри це не може владнати своє життя і свої таємниці. Аналізуючи образи Сари, Емілі та Ізабо було підкреслено те, що і для вампірів і для відьом сім'я є найважливішим у житті та серед їх пріоритетів. Як і для Демонів, адже Агата Вільсон будучи членом Конгрегації до помає для Софі знайти Діану, щоб допомогти їй з подорожжю в часі.

Філіп, Гелоуглас, Маркус та Міріам – це ще декілька з головних героїв які підтверджують те, що Дебора Гаркнесс створила світ з героями які мають свій характер, своє минуле та свої пріоритети та прагнення.

Знятий за мотивами трилогії «Всі душі» Дебори Гаркнесс серіал «Відкриття відьом» привертає увагу не лише до сцен та образів які не розкривалися настільки детально в книзі, але й на деяких відмінностях героїв. До невідповідностей між героями можна віднести наприклад вік Ізабо де Клермон, характер та поведінка Натаніеля, а от якщо мова йде про епізоди то сюжет серіалу помітно змінений адже іноді подій переставлені місцями, як наприклад у книзі Метью зустрічався лише один раз із Гемішем Осборном, а не двічі як у серіалі. Епізоди з Конгрегацією теж надзвичайно більше розкриті у серіалі фактично більшість із них відсутня у першій частині «Сповідь Відьом».

Проте, проаналізовані відгуки на трилогію «Всі душі» та серіал «Відкриття відьом» можна в цілому зарахувати як позитивні. Адже, практично кожен глядач чи читач зауважує скільки чи як важко було чекати на продовження. Що теж підтверджує, що популярність книг зацікавила англійський канал для створення та зйомок серіалу за мотивами трилогії Дебори Гаркнесс.

Також було виявлено, що згадки про певні аспекти з таких наук як лінгвістика, генетика, історія та алхімія можуть бути розпізнані як елементи додаткової мотивації. Адже читаючи історично-фантастичний роман важко не зосередити увагу на знаннях та фактах якими керуються та діляться головні герої. Це може бути ефективним методом мотивації як глядачів так і читачів до саморозвитку у певних сферах наук чи видах діяльностей. Загалом приклади введення в свої твори міфологічних образів ще підтверджують їх важливість для сучасного суспільства та надзвичайна схожість з звичайними людьми тільки розмиває ці межі між реальним та міфологічним для суспільства XXI сторіччя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. A Discovery Of Witches | Series 2 | First Look Trailer [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=L7DQheZiLtg>.

2. A DISCOVERY OF WITCHES Chapter 9 [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://novels80.com/a-discovery-of-witches/chapter-9-138641.html>.
3. A Discovery of Witches review – a bubbling cauldron of fantasy cliches [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2018/sep/15/a-discovery-of-witches-sky1-matthew-goode>.
4. A Discovery of Witches: 1 (All Souls) Hardcover – 8 Feb. 2011 [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.amazon.co.uk/Discovery-Witches-All-Souls-Trilogy/dp/0670022411>.
5. A DISCOVERY OF WITCHES: SEASON 1 [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: https://www.rottentomatoes.com/tv/a_discovery_of_witches/s01.
6. Babet de Bruijn. “Neither Fish nor Fowl:” An Exploration of Historical Fiction on the Basis of Deborah Harkness’ All Souls Trilogy / Babet de Bruijn. // Leiden University, Department of English Literature and Culture. – 2017.
7. Book review: “Shadow of Night” by Deborah Harkness [Электронный ресурс] // 2014 – Режим доступа до ресурсу: <https://blog.mugglenet.com/2014/01/book-review-shadow-of-night-by-deborah-harkness/>.
8. Fienberg D. 9. <https://www.hollywoodreporter.com/review/a-discovery-witches-review-1176460> [Электронный ресурс] / Daniel Fienberg. – 2019. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.hollywoodreporter.com/review/a-discovery-witches-review-1176460>.
9. Further Reading [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://deborahharkness.com/all-souls-world-home/further-reading/>.
10. Gibson M. Witchcraft Myths in American Culture [Электронный ресурс] / Marion Gibson. – 2011. – Режим доступа до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/287414810_Witchcraft_Myths_in_American_Culture.

- 11.Hale M. ‘A Discovery of Witches’: When a Vamp Loves a Wiccan [Электронный ресурс] / Mike Hale. – 2019. – Режим доступа до ресурсу: 3. <https://www.nytimes.com/2019/01/16/arts/television/a-discovery-of-witches-review.html>.
- 12.Harkness D. A Discovery of Witches [Электронный ресурс] / Deborah Harkness. – 2011. – Режим доступа до ресурсу: <http://thefreeonlinenovel.com/con/a-discovery-of-witches>.
- 13.Harkness D. The Book of Life Page 1 [Электронный ресурс] / Deborah Harkness – Режим доступа до ресурсу: <https://novel80.com/245213-the-book-of-life.html>.
- 14.History of Witches [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.history.com/topics/folklore/history-of-witches>.
- 15.I’m Deborah Harkness, author of the #1 bestselling ALL SOULS TRILOGY [Электронный ресурс]. – 2015. – Режим доступа до ресурсу: https://www.reddit.com/r/books/comments/396671/im_deborah_harkness_author_of_the_1_bestselling/.
- 16.Lohnes K. Dracula novel by Stoker [Электронный ресурс] / Kathleen Lohnes – Режим доступа до ресурсу: <https://www.britannica.com/topic/Dracula-novel>.
- 17.Marc Silver. British fantasy series ‘A Discovery of Witches’ is cheesy fun [Электронный ресурс] / Marc Silver – Режим доступа до ресурсу: <https://www.washingtonpost.com/express/2019/04/22/british-fantasy-series-discovery-witches-is-cheesy-fun/>.
- 18.My Thoughts. Review: The Book of Life (#3, All Souls Trilogy) by Deborah Harkness [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://vilmairis.com/thebookoflife/>.
- 19.Online EtymologyDictionary. daimon [Электронный ресурс] / Online EtymologyDictionary // Douglas Harper. – 2001. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.etymonline.com/word/daimon>.
- 20.Online EtymologyDictionary. vampire [Электронный ресурс] / Online EtymologyDictionary // Douglas Harper. – 2001. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.etymonline.com/search?q=vampire>

21. Online EtymologyDictionary. witch [Электронный ресурс] / Online EtymologyDictionary // Douglas Harper. – 2001. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.etymonline.com/search?q=witch>.
22. Reading Guides [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://deborahharkness.com/all-souls-world-home/reading-guides-all-souls/>.
23. Review: A Discovery of Witches Miniseries shakes Twilight's shadow for a more feminist fantasy [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.austinchronicle.com/daily/screens/2019-01-16/review-a-discovery-of-witches/>.
24. SULAGNA M. A Brief History of Witches in America [Электронный ресурс] / MISRA SULAGNA. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.mentalfloss.com/article/87525/brief-history-witches-america>.
25. The Celtic Connection [Электронный ресурс]. – 1997. – Режим доступа до ресурсу: <https://wicca.com/wicca/what-is-wicca.html>.
26. The World of All Souls: The Complete Guide to A Discovery of Witches, Shadow of Night, The Book of Life [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: https://books.google.com.ua/books?id=POQxDwAAQBAJ&pg=PT80&lpg=PT80&dq=manjasang+meaning&source=bl&ots=VPAwO0ly1y&sig=ACfU3U0IQaVOUz_xQooCWN_XpU9QofprJEA&hl=uk&sa=X&ved=2ahUKEwi2_uvMg4_tAhWPLYs_KHcFBDNQQ6AEwB3oECAEQAg#v=onepage&q=manjasang%20meaning&f=false.
27. Vampire Academy [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: https://www.goodreads.com/book/show/345627.Vampire_Academy.
28. Андерсен Г. Русалочка [Электронный ресурс] / Г. Андерсен – Режим доступа до ресурсу: <https://deti-online.com/skazki/skazki-andersena/rusalochka/>.
29. Анджей Сапковский [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: https://witcher.fandom.com/uk/wiki/Анджей_Сапковский.
30. Афанасьев Александр Николаевич - Славянские колдуны и их свита. [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://unotices.com/book.php?id=73792&page=24>.

- 31.Биконя А. Г. Відьма як матір-родоначалниця в східнослов'янських та японських народних наративах / А. Г. Биконя. // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур.. – 2013. – С. 214–221.
- 32.Брати Грімм. ГЕНЗЕЛЬ І ГРЕТЕЛЬ [Електронний ресурс] / Брати Грімм – Режим доступу до ресурсу: <https://dobra-kazka.in.ua/kazky-za-avtoramy/grimm-brati/genzel-i-gretel/>.
- 33.Відьми. Відунки .Шабаш [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://bibliograph.com.ua/aaVedmy.htm>.
- 34.Всесвіт Анджея Сапковського. Демон [Електронний ресурс] / Всесвіт Анджея Сапковського – Режим доступу до ресурсу: <https://witcher.fandom.com/uk/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%BD>.
- 35.Гаркнесс Д. Сповідь відьом / Дебора Гаркнесс. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2011. – 672 с.
- 36.Гаркнесс Д. Сповідь відьом. Тінь ночі. / Дебора Гаркнесс. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2013. – 720 с.
- 37.Гауф В. Карлик Ніс [Електронний ресурс] / Вільгельм Гауф – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=1744>.
- 38.Гиббс Э. Ужин с вампиром / Эбигейл Гиббс. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2013. – 432 с.
- 39.Глава 8. Геката — богиня чародейства и перекрестков [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.k2x2.info/psihologija/grecheskie bogini arhetipy zhenstvennosti/p11.php>.
- 40.Грецька богиня Артеміда — Богиня полювання. Міфологія Давньої Греції [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://supermif.com/greki/greki_a/artemida_.html.
- 41.Дарморіз О. Міфологія / Оксана Дарморіз. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 248 с.

42. Дейкр С. Дракула / С. Дейкр, А. Голт. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2010. – 461 с.
43. Денисова Т. Історія американської літератури XX століття / Тамара Денисова. – Київ: Києво-Могилянська академія, 2012. – 487 с.
44. Дилейни Д. Серія «Учень Ведьмака» [Електронний ресурс] / Джозеф Дилейни – Режим доступу до ресурсу: <http://bookash.pro/ru/series/Ученик+Ведьмака/>
45. Дионис и его свита [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://world-of-legends.su/grecheskaya/gress_myths/id802.
46. Енциклопедія про чарівний світ Енциклопедія про чарівний світ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://harrypotter.fandom.com/uk/wiki/Джоан_Роулінг
47. Етнографічний збірник. Знадоби до української демонології [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=439>.
48. Иванова П. В. Народные рассказы о ведьмах и упирях [Електронний ресурс] / П. В. Иванова – Режим доступу до ресурсу: <https://upyrnet.livejournal.com/10612.html>.
49. Легенди про вампірів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://diletant.media/articles/25342227/>.
50. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація / В. М. Манакін. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2012. – 288 с. – («Альмамастер»).
51. Милорадовича В. П. Українська відьма: Нариси з української демонології [Електронний ресурс] / В. П. Милорадовича – Режим доступу до ресурсу: https://chtyvo.org.ua/authors/Myloradovych_Vasyl/Ukrainska_vidma_Narysy_z_ukrainskoi_demonolohii/.
52. Образ Відьми в казках (забобони) і терапії [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://muzruk.if.ua/info/obraz/uk/vedma-obraz-vidmi-v-kazkah-zaboboni-i-terapii/>.
53. Потушняк Ф. Відьма та її ознаки [Електронний ресурс] / Ф. Потушняк – Режим доступу до ресурсу:

- https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiz8NrY0rHtAhVI SoKHSMIAz8QFjACegQIBRAC&url=http%3A%2F%2Firbis-nbuv.gov.ua%2Fcgi-bin%2Firbis_nbuv%2Fcgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2FGrani_2015_9_27.pdf&usg=AOvVaw38lBXTSarId88nhbZHFLfc.
- 54.Словник УКРЛІТ.ORG Публічний Електронний Словник Української Мови. відьма [Електронний ресурс] / Словник УКРЛІТ.ORG Публічний Електронний Словник Української Мови. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: <http://ukrlit.org/slovnyk/відьма>.
- 55.Старовинна магія українців. [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://inteleknacii.top/cultura/starovynna-mahiiia-ukrainsiv-2/>.
- 56.Стрыга [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bestiary.us/striga>.
- 57.Тиховська О. Уявлення про відьму у світогляді українців [Електронний ресурс] / О. Тиховська – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=spml_2014_19_33.
- 58.Толкін Д. Володар Перснів: Хранителі Персня Переклад А. Немірової [Електронний ресурс] / Джон Роналд Руел Толкін – Режим доступу до ресурсу: http://www.ae-lib.org.ua/texts/tolkien_the_lord_of_the_rings_1_ua.htm.
- 59.Усі жінки - відьми. Будинок шкереберть Charmed. House of Shards [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.yakaboo.ua/ua/charmed-house-of-shards.html>.
- 60.Харкнесс Д. Легенды крови и времени [Електронний ресурс] / Дебора Харкнесс – Режим доступу до ресурсу: <https://www.litlib.net/bk/110320/read>.

- 61.Швайкерт У. Наследники ночи. Власть тьмы/ Ульрике Швайкерт. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2011. – 539 с.
- 62.Швайкерт У. Наследники ночи. Зов крови / Ульрике Швайкерт. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2010. – 444 с.
- 63.Швайкерт У. Наследники ночи. Кровная месть/ Ульрике Швайкерт. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2011. – 540 с.
- 64.Швайкерт У. Наследники ночи. Парящие во тьме/ Ульрике Швайкерт. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2015. – 576 с.
- 65.Швайкерт У. Наследники ночи. Пленница Дракулы/ Ульрике Швайкерт. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2012. – 509 с.
- 66.Швайкерт У. Наследники ночи. Смертельная схватка/ Ульрике Швайкерт. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2013. – 571 с.